

Nos trafico

**ACHTERGRONDEN BIJ
VERKEERSEDUCTIE OP ARUBA**

Colofon

Wiljan Megens (projectleider)
Ruthlynn Fradl
Sharline Geerman-Rodriguez
Marietje Martinus-Mathilda
Carola Peeters
Alex Pieters

Met dank aan:

Nishenou Felix
Merle Sint Jago-del Prado
Archivo Nacional Aruba
Biblioteca Nacional Aruba
Grupo di Terminologia
Korps Politie Aruba

Uitgegeven door afdeling Curriculumontwikkeling, Directie Onderwijs Aruba

Opdrachtgever: Directie Onderwijs, namens het land Aruba

ISBN:
Copyright © 2018, Land Aruba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een automatisch gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	07
Inleiding	09
De visie van verkeerseducatie	09
Het doel en de hoofdregel van verkeerseducatie	11
Taakprocessen in het verkeer	13
1. Wat is verkeer?	15
1.1 Indeling van het verkeer	15
1.2 Ontwikkelingen in het verkeer	16
1.2.1 Verkeer op het land	16
1.2.2 Verkeer op het water	20
1.2.3 Verkeer in de lucht	21
2. Verkeersdeelnemers op het land	23
2.1 Wat zijn verkeersdeelnemers?	23
2.2 Het kind als passagier	25
2.2.1 Veiligheid in de auto	25
2.2.2 Veiligheid in de bus en/of tram	27
2.2.3 Veiligheid op de motorfiets	28
2.3 Het kind als voetganger	29
2.3.1 Basisregels voor voetgangers	30
2.3.2 Plek op de weg	30
2.3.3 Obstakels op de weg	31
2.3.4 De dode hoek	31
2.3.5 Oversteken bij een voetgangersoversteekplaats	32
2.3.6 Oversteken zonder voetgangersoversteekplaats	34
2.4 Het kind als bestuurder (fietser)	36
2.4.1 De veilige fiets	37
2.4.2 Fietsvaardig	38
2.4.3 Basisregels voor fietsers	38
2.4.4 Plek op de weg	39
2.4.5 Obstakels als fietser	41
2.4.6 De dode hoek	43

3.	Taal van de weg	45
3.1	Actieve taal van de weg	45
3.1.1	Tekens van de fietser	45
3.1.2	Tekens van de motorvoertuigen	46
3.1.3	Tekens van de verkeersregelaars (politie en verkeersbrigadiers)	46
3.2	Passieve taal van de weg	47
3.2.1	Verkeerslichten en voetgangerslichten	47
3.2.2	Verkeersborden	48
3.2.3	Bewegwijzering	50
3.2.4	Bochtschilden en verkeershekken	50
3.2.5	Wegmarkeringen	51
3.2.6	Vluchtheuvels	53
3.2.7	Verkeersplateaus	54
3.2.8	Verkeersremmers	54
3.3	Kruispunten	55
3.3.1	Gelijkwaardig kruispunt	55
3.3.2	Ongelijkwaardig kruispunt	55
3.3.3	Voorrangskruispunt	55
3.3.4	Kruispunt met verkeerslichten	55
3.3.5	Rotonde	56
3.4	T-weg	57
3.5	Y-splitsingen	57
4.	Verkeersregels op het land	59
4.1	Voorrangspiramide	59
4.1.1	Voorrang	60
4.1.2	Voorgaan en voor laten gaan	60
4.2	Voorangsregels	62
4.2.1	Voorangsregels voor voetgangers	62
4.2.2	Voorangsregels voor bestuurders	62
	Bijlagen	65
	Bijlage 1: Gedragsregels voor de leerlingen	67
	Bijlage 2: Verkeersborden	75
	Bijlage 3: Test uzelf!	81
	Bijlage 4: Verkeersbegrippen	89

Voorwoord

Voor u ligt het eerste deel van de verkeersmethode die voor het Arubaanse onderwijs ontwikkeld wordt. Dit eerste deel bestaat uit een handleiding met achtergrondinformatie die bestemd is voor alle leerkrachten van het Arubaanse kleuter- en basisonderwijs. U zult in deze handleiding informatie vinden over de visie en het doel van verkeerseducatie. Verder geeft deze handleiding u de informatie die u nodig hebt bij het geven van verkeerseducatie aan de leerlingen. Vanuit de Arubaanse verkeerssituatie en de bijbehorende wetgeving is deze achtergrondinformatie samengesteld. Het is van belang dat u goed op de hoogte bent van de inhoud van deze achtergrondinformatie, zodat u in staat bent om de kinderen van goed verkeersonderwijs te kunnen voorzien, zodat zij veilig kunnen deelnemen aan het verkeer.

In deze achtergrondinformatie krijgt u algemene informatie over wat verkeer inhoudt, over de historie van het verkeer op Aruba, hoe de leerling functioneert in het verkeer en er wordt ingegaan op de verkeersrollen van de leerling. Situaties waar de leerlingen in het verkeer mee te maken krijgt, de taal van de weg en de verkeersregels worden aan u uitgelegd.

In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de gedragsregels voor leerlingen, die in deze achtergrondinformatie gegeven zijn. In bijlage 2 treft u een overzicht van de verkeersborden op Aruba. In bijlage 3 kunt u uw eigen verkeerskennis testen aan de hand van een aantal verkeerssituaties. En in de laatste bijlage treft u alle verkeersbegrippen (inclusief vertaling en uitleg in het Papiamentu), die in deze achtergrondinformatie aan bod komen (de blauw gearceerde woorden).

Wij wensen u veel succes toe bij het geven van uw verkeerslessen.

Het auteursteam

Inleiding

Vanaf het moment dat een kind of een tiener zijn huis uitloopt, maakt hij deel uit van het verkeer. Dit kan als [voetganger](#), [passagier](#) of fietser zijn. De vraag is of een kind veilig kan deelnemen aan het verkeer. Op Aruba is dit niet overal het geval.

De huidige verkeerssituatie op Aruba laat zien dat er nog veel te verbeteren is.

afb. 0.1 Krantenkoppen 'onveilig verkeer'.

De visie van verkeerseducatie

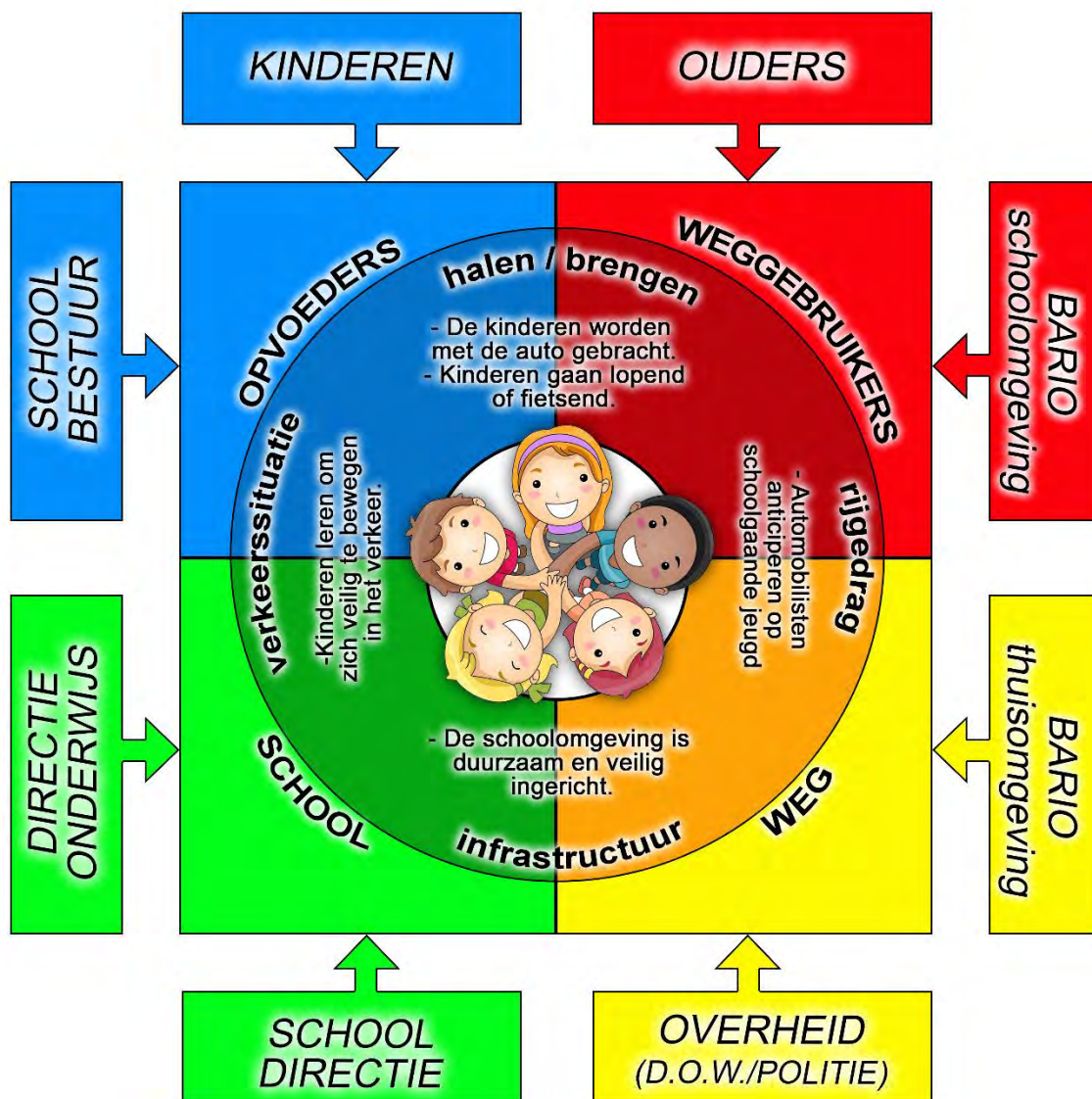
Om de verkeersveiligheid te verbeteren is het van belang te beginnen bij het kind en zijn schoolomgeving. Hier wordt de basis gelegd voor veilig verkeer voor kinderen nu en voor hen in de toekomst.

Het kindkwadrant¹, aangepast aan de huidige Arubaanse situatie, geeft aan hoe de verkeersveiligheid op een integrale wijze aangepakt kan worden. Hierin zijn maatregelen opgenomen op het gebied van infrastructuur, verkeerseducatie, rijgedrag en haal- brenggedrag om de verkeersveiligheid van de kinderen in de schoolomgeving en van de school-thuisroute te verbeteren.

Het kindkwadrant bestaat uit vier kwadranten, waarbij het kind centraal staat.

- de linkerkant (groen - blauw)	→	de relatie school - opvoeders;
- de bovenzijde (blauw - rood)	→	de relatie opvoeders - weggebruikers ;
- de rechterzijde (rood - geel)	→	de relatie weggebruikers - weg;
- de onderzijde (geel - groen)	→	de relatie weg - school.

¹ De DTV Consultants in Nederland hebben een integrale aanpak, het kindkwadrant, ontwikkeld om de verkeersveiligheid van de schoolomgeving en school-thuisroute te verbeteren.

afb. 0.2 Het kindkwadrant

In de cirkel zijn de vier belangrijkste kenmerken van een duurzame veilige schoolomgeving en school-thuisroute weergegeven. Dit is feitelijk de 'output' van het kwadrantmodel. Op deze vier kenmerken wordt de aanpak van de verkeersveiligheid van de schoolomgeving en school-thuisroute getoetst. Een veilige schoolomgeving heeft tot resultaat dat kinderen zich op een relatief jonge leeftijd in het verkeer kunnen begeven. Hierdoor ontwikkelen ze sneller hun waarnemings- en inschattingsvermogen. Bovendien maken zij eerder kennis met de sociale omgangsnormen in het verkeer die hen later als volwassen [verkeersdeelnemer](#) goed van pas komen.

Idealiter zou per school op Aruba de verkeersveiligheid van de schoolomgeving en de school-thuisroute in kaart gebracht moeten worden, om vervolgens samen met alle betrokken partijen tot effectieve en duurzame oplossingen te komen. Hoe dit eruit komt te zien, zal per school verschillend zijn.

Zo kan het zijn dat de school of het schoolbestuur bij het analyseren van de verkeerssituatie in de schoolomgeving en school-thuisroute concludeert dat deze niet veilig genoeg is voor de kinderen. De school en/of het schoolbestuur kan dan enkele maatregelen nemen, zoals:

- de ouders aanspreken op hun rijgedrag (bij het halen- en brengen van de kinderen);
- de politie inschakelen om de verkeerssituatie te analyseren en een rapport hiervan op te laten stellen;
- op grond van het politierapport een verzoek indienen bij de DOW om de infrastructuur rondom de school te verbeteren (aanleg van verkeersplateaus met [zebrapad](#)).

Omdat elke partij, via het kwadrant waaraan hij is verbonden, invloed heeft op de [veiligheid](#) van de schoolomgeving en school-thuisroute kan het ook zo zijn dat de politie de school en/of het bestuur benadert met maatregelen, zoals:

- het geven van voorlichting aan de leerkrachten en leerlingen omtrent de gevaren rondom de schoolomgeving en school-thuisroute;
- de ouders voorzien van informatie omtrent het vermijden van gevaren rondom de schoolomgeving en school-thuisroute;
- het inschakelen van een bario-agent om weggebruikers op hun [snelheid](#), parkeergedrag en rijgedrag te controleren.

De school zal de kinderen leren om zich veilig te bewegen in de schoolomgeving en de school-thuisroute, middels verkeerseducatie waarbij het niet alleen gaat om het overbrengen van kennis en vaardigheden, maar vooral ook om het [toepassen](#) van deze kennis en vaardigheden in de dagelijkse praktijk.

Het samenwerken van alle partijen in de vier kwadranten staat garant voor een veilige schoolomgeving en school-thuisroute voor de kinderen op Aruba.

Het doel en de hoofdregel van verkeerseducatie

Deelnemen aan het verkeer is op zich een complexe taak. Er wordt van de jonge verkeersdeelnemer gevraagd om regels op de juiste manier toe te passen, [gevaarlijke](#) situaties te herkennen, deze op te lossen en te [anticiperen](#) op het gedrag van anderen.

De jonge verkeersdeelnemer moet op basis van een grote hoeveelheid informatie in een kort tijdsbestek de juiste beslissingen kunnen nemen en deze in de juiste handelingen kunnen omzetten.

Het verkeersinzicht van schoolgaande kinderen tussen 4-12 jaar is nog niet volledig ontwikkeld om al die vaardigheden correct uit te voeren. Het correct uitvoeren van verkeersvaardigheden is ook afhankelijk van aspecten zoals: het karakter van het kind, de verkeerssituatie waarmee het kind te maken krijgt en vooral de aandacht die ouders besteden aan veilig verkeersgedrag met hun kind. Hierdoor behoren kinderen in de rol van passagier, voetganger of fietser tot de meest kwetsbare verkeersdeelnemers.

Het doel van verkeerseducatie is daarom het aanleren van veilig gedrag door middel van het aanleren van kennis, vaardigheden en houdingen in het verkeer.

***“De leerling is in staat deel te nemen aan het verkeer,
zich volgens de regels te gedragen en
is bereid bij te dragen aan een veilig verkeer”.***

Kinderen dienen zich bewust te zijn van de gevaarlijke verkeerssituaties in hun omgeving. Er wordt hen geleerd rekening te houden met fouten en vergissingen van anderen en hoe ze met deze verkeerssituaties om kunnen gaan. Rekening houden met elkaar is daarom een heel belangrijke regel waar iedereen zich aan moet houden. Die regel wordt de hoofdregel van het verkeer genoemd en luidt als volgt:

***“Iedere verkeersdeelnemer moet zich zodanig gedragen
dat de veiligheid van andere verkeersdeelnemers
niet in gevaar wordt gebracht”.***

Bij verkeerseducatie wordt door middel van praktische lessen veel aandacht besteed aan het aanleren van vaardigheden en houdingen (attitudes), waarbij het verhogen van de verkeersveiligheid actief wordt nagestreefd. De rol van de leerkracht in deze is dan ook het ontwikkelen van een verkeersveilig gedrag bij kinderen van 4-12 jaar in de voor kinderen relevante verkeersrollen. Het is van belang dat het kind inziet dat hij medeverantwoordelijk is voor zijn eigen veiligheid in het verkeer.

De basis van veilig verkeersgedrag wordt niet alleen op school gelegd maar vooral ook thuis. Opvoeders zijn de eerste verantwoordelijken voor de veiligheid van hun kinderen in het verkeer. Opvoeders vervullen voor kinderen een belangrijke taak in het begeleiden en wegwijs maken van kinderen in het verkeer. Het verkeersgedrag van ouders zelf heeft invloed op het (latere) verkeersgedrag van kinderen. Verantwoord voorbeeldgedrag is van groot belang. Daarom worden de opvoeders zoveel mogelijk betrokken bij de verkeerslessen.

Goede verkeerseducatie zowel in het basis- als in het voortgezet onderwijs bereidt onze jeugd goed voor; jong op weg naar veilig volwassen verkeersdeelnemers. In de nabije toekomst kan dan een grote groep verkeersdeelnemers bijdragen aan een duurzaam veilig verkeer op Aruba.

Taakprocessen in het verkeer

In het verkeer komt een verkeersdeelnemer voor een groot aantal situaties te staan, waar hij een uitvoerbare oplossing voor moet kunnen bedenken; de **verkeerstaken**. Voorbeelden van verkeerstaken zijn oversteken, voorrang verlenen, **inhalen**, et cetera.

Om bij de uitvoering van een verkeerszaak een goede beslissing te kunnen nemen, moeten verschillende processen in een vaste volgorde doorlopen worden, te weten: **waarnemen**, voorspellen, evalueren, beslissen en handelen.

1. WAARNEMEN

Waarnemen vormt de basis van alle daaropvolgende processen en het begint met het opmerken van de signalen die voor het veilig uitvoeren van een verkeerszaak van belang zijn. Door te horen, zien, voelen of ruiken selecteert een verkeersdeelnemer bewust de informatie op inhoud, betekenis en prioriteit en stelt vast wat daarvan van belang is. De verkeersdeelnemer filtert de belangrijke informatie uit de grote hoeveelheid informatie die op hem afkomt.

2. VOORSPELLEN

Aan de hand van de gefilterde informatie voorspelt de verkeersdeelnemer welke gevolgen bepaalde gedragskeuzes in een specifieke verkeerssituatie kunnen hebben. Hierbij wordt het eigen gedrag, maar ook het gedrag van de overige verkeersdeelnemers onder de loep genomen. De gevolgen van eigen gedragskeuzes zijn te voorspellen, maar die van overige verkeersdeelnemers minder gemakkelijk.

3. EVALUEREN

Na het voorspellen volgt het evalueren (beoordelen). De verkeersdeelnemer maakt op basis van de voorspelling die hij gedaan heeft, een inschatting van wat er daadwerkelijk zal gaan gebeuren. Bijvoorbeeld, wat betekent de mogelijke gedragskeuze voor de algemene verkeersveiligheid.

4. BESLISSEN

Na de evaluatie moet de verkeersdeelnemer beslissen welk gedrag hij zal gaan vertonen. In het geval dat hij geen beslissing kan nemen, kan hij zoeken naar een alternatief. In dat geval begint het proces weer van vooraf aan met waarnemen, voorspellen en evalueren om tot een (andere) beslissing te komen.

5. HANDELEN

Tenslotte zal de verkeersdeelnemer gaan handelen, hij zal de genomen beslissing gaan uitvoeren.

Onder alle omstandigheden moet een verkeersdeelnemer in staat zijn om de juiste handelingen uit te kunnen voeren. Daarbij moet hij in staat zijn om de vijf taakprocessen te kunnen doorlopen. Dat het tijd kost om het hele proces van waarnemen tot handelen te doorlopen, laat het voorbeeld in tabel 1 duidelijk zien. In deze tabel staat beschreven welke psychologische processen ten grondslag liggen bij alle activiteiten die uitgevoerd worden bij de verkeerstaak 'oversteken'.

Activiteit	Psychologisch proces	Leeftijdsgrens
Het tijdig opmerken van de aanwezigheid van overig verkeer	• omgeving visueel afzoeken • begrijpen waarheen het overige verkeer zich beweegt (of gaat bewegen) • het onderscheiden van belangrijke en niet-belangrijke stimuli	50% van 4 tot 14-jarigen beheerst dit onvoldoende.
Het herkennen van veilige en niet-veilige oversteekplaatsen	• onderkennen van bronnen voor gevaarlijke verkeerssituaties • onderdrukken van afleiding	Tot 9 jaar is dit onvoldoende aanwezig.
Het verdelen van aandacht en concentratie	• time-to-collisionsschattingen • schatten van de afstand en de snelheid van andere verkeersdeelnemers • waarnemen en schatten van versnellingen en vertragingen	Naarmate het kind ouder wordt, gaat dit beter.
Het beoordelen van informatie in samenhang	• verdelen van de aandacht over verschillende gevaarbronnen • in samenhang beoordelen van informatie uit verschillende visuele velden • het verwerken van de informatie, impulscontrole	Onder de 7 jaar gaat dit erg slecht. Jongens hebben meer impulsieve gedragingen.
Het coördineren van waarneming en actie	• beoordelen of de beschikbare oversteektijd voldoende is in vergelijking tot de benodigde tijd, gegeven ook de eigen maximale loopsnelheid	Er is geen info beschikbaar over leeftijdsgrens.
Het hebben van verantwoordelijkheidsgevoel	• onderkenning van de consequenties van fouten	Tot 14 jaar: 50% beoordeelt gedrag alleen als 'fout', wanneer het tot schade leidt.

tabel 1. Noodzakelijk activiteiten, psychologische processen en leeftijdsgrenzen voor succesvolle uitvoering van de verkeerstaak 'oversteken' (naar Foot et al., 1999).

Voordat een beginnende verkeersdeelnemer een verkeerstaak goed kan uitvoeren, moet hij deze taakprocessen bewust en uitdrukkelijk doorlopen. Hierbij speelt de verkeerseducatie een belangrijke rol. Bij een ervaren verkeersdeelnemer vinden deze processen automatisch plaats.

Hoofdstuk 1 Wat is verkeer?

Verkeer is een breed begrip. Meestal wordt bij verkeer gedacht aan alle auto's op de weg. Maar verkeer houdt veel meer in dan dat. Wat verkeer precies inhoudt zal in dit hoofdstuk besproken worden. De ontwikkeling van het verkeer in de loop der jaren zal aan de orde komen, als ook de rol van de leerling in het huidige verkeer.

1.1 Indeling van het verkeer

Onder verkeer wordt binnen deze methode het verplaatsen van mensen, goederen en diensten van de ene naar de andere plaats, verstaan. Mensen kunnen zich verplaatsen met of zonder **vervoermiddel** via **paden**, wegen, **spoorwegen**, **waterwegen** en vliegroutes. Dieren die als trekdier of als vervoermiddel worden gebruikt, vallen ook onder het verkeer.

Verkeer wordt onderverdeeld in:

1. verkeer op het land; voor de verplaatsing van **motorvoertuigen**, **niet-motorvoertuigen**, treinen en **trams** over land (zie afb. 1.1);
2. verkeer te water; voor de verplaatsing van **vaartuigen** (kano's, motor- en zeilboten, containerschepen, tankers, cruiseschepen) over water en onder water (onderzeeërs) (zie afb. 1.2);
3. verkeer in de lucht; voor de verplaatsing van vliegtuigen, helikopters en raketten in de lucht (zie afb. 1.3).

afb. 1.1 Verkeer op het land

afb. 1.2 Verkeer te water

afb. 1.3 Verkeer in de lucht

1.2 Ontwikkelingen in het verkeer

1.2.1 Verkeer op het land

De eerste vorm van verkeer op Aruba was het zich te voet verplaatsen. In de periode van ± 2000 jaar voor Christus tot ± 1500 jaar na Christus verplaatsten de Indianen, de toenmalige bewoners van Aruba, zich te voet over Aruba.

Met de komst van de Spanjaarden in 1499 veranderde het verkeer. De Spanjaarden brachten paarden en ezels naar het eiland die vervolgens werden gebruikt als vervoermiddel. Ze werden als last-, trek- en rijdier gebruikt voor het transport van goederen en personen (zie afb. 1.4 en 1.5).

afb. 1.4 Een paard als trekdier

afb. 1.5 Een ezel als last- en rijdier

Vanaf ongeveer 1850 kwamen de eerste eenvoudige karren voor op Aruba. Eerst karren met twee wielen, daarna vierwielige karren (zie afb. 1.6). Door deze ontwikkeling ontstond er een behoefte aan wegen. Dit waren **onverharde wegen**.

afb. 1.6 Een vierwielige kar

Met de komst van de auto en de bloei van de handel en industrie in het begin van de twintigste eeuw, werd de vraag naar **verharde wegen** steeds groter. De wegen moesten aangepast worden aan de eisen van de motorvoertuigen. Hierdoor werden er asfaltwegen aangelegd. Motorvoertuigen bleven in die jaren echter beperkt tot Oranjestad. De bereikbaarheid tussen San Nicolas en Oranjestad werd later langzaam beter door de aanleg van een éénbaans-asfaltweg. Inmiddels zijn er, om de grotere verkeersstromen auto's te kunnen reguleren, tweebaanswegen aangelegd vanuit Oranjestad naar verschillende delen van het eiland.

afb. 1.7 De ezel en de auto als vervoermiddel in 1930 (Rooi Frances)

afb. 1.8 De fiets en de auto als vervoermiddel in de jaren 30 (Nassaustraart).

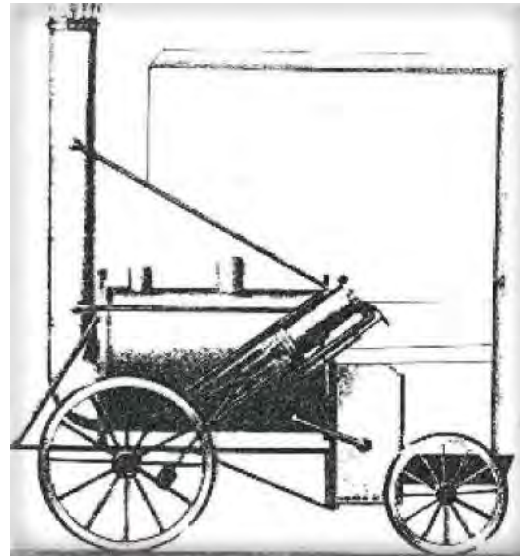
Spoorwegen op Aruba

Bijna vijftig jaar nadat Willem Rasmijn in 1824 een klein klompje goud vond in Rooi Fluit, werd officieel begonnen met het ontginnen van goud door middel van mijnen. De periode van het spoorverkeer viel samen met de goudontginning.

In de goudmijnen werden rails aangelegd om het goudhoudend gesteente aan de oppervlakte te brengen. Karretjes met goudhoudend gesteente werden door mijnwerkers over rails uit de mijn geduwd (zie afb.1.9). Van daar werden ze naar de goudsmelterij in Balashi vervoerd door een locomotief op brede wielen, lokaal bekend als 'trekenchi' (zie afb. 1.10).

afb. 1.9 Karretjes met goudhoudend gesteente

afb. 1.10 Trekenchi

Omstreeks 1870 werd de eerste spoorlijn boven de grond aangelegd bij een kleine kade te Spaans Lagoen, voor het vervoer van o.a. steenkool en timmerhout, naar de goudsmelterij te Balashi. Later werd de spoorlijn uitgebreid van de mijnen bij Miralamar tot aan de smelterij om ertshoudend gesteente te transporteren.

De tweede spoorlijn werd in 1881 door de Aruba Phosphate Company aangelegd voor het vervoer van fosfaat. Zeven kilometer spoor liep van het mijnbouwgebied te Seroe Colorado naar de haven te San Nicolaas (zie afb. 1.11 en 1.12).

afb. 1.11 Spoorlijn van de Aruba Phosphate Company

afb. 1.12 De fosfaattrein, met een locomotief die wel 20 kiepkarren kon trekken

Na de sluiting van de fosfaatmijnen werd een groot deel van de rails en de karren verkocht aan de olieraffinaderij op Curaçao.

De olieraffinaderij (Lago) die zich in 1928 op Aruba vestigde, maakte gebruik van de rails die overgebleven waren van het fosfaatbedrijf. Deze spoorlijnen werden verlengd voor het vervoeren van bouwmaterialen op het Lago-terrein (zie afb. 1.13 en 1.14).

afb. 1.13 Drie-railig spoor te Lago

afb. 1.14 Lago's locomotief (omstreeks 1949)

Ook de Eagle raffinaderij kende spoorlijnen. Die spoorlijnen liepen vanaf de Taratatapier (waar de containerhaven gevestigd was) naar het terrein van de Eagle raffinaderij (waar nu het ziekenhuis en de low-rise hotels staan). Maar ook deze spoorlijn werd in de jaren 50 afgebroken. Er zouden daarna nooit meer spoorlijnen op Aruba te vinden zijn, totdat er in 2012 rails voor de trams aangelegd werden. Sinds 2013 rijden trams door de binnenstad van Oranjestad.

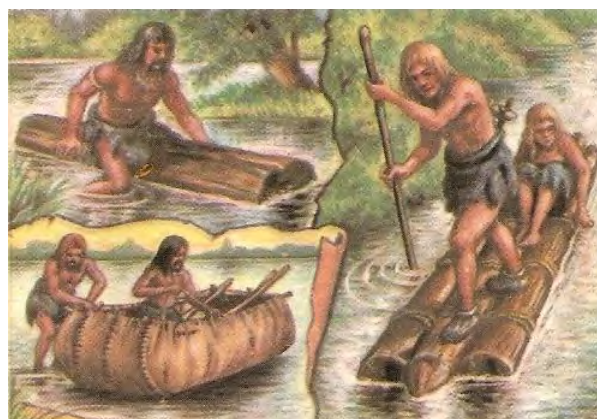
De trams dienen niet als **openbaar vervoer**, er hoeft immers niet voor betaald te worden. De trams zijn voornamelijk bestemd voor de toeristen. Het doel van de trams is zoveel mogelijk toeristen van de cruise terminal naar de binnenstad te vervoeren. Daarom leggen ze een korte afstand af: van de haven naar de binnenstad. De toeristen maken er gebruik van om de binnenstad te bezichtigen en inkopen te doen. De lokale bevolking mag uiteraard ook gebruik maken van deze trams. Kinderen kunnen als voetganger, passagier en als fietser **te maken krijgen met** de trams (zie afb. 1.15).

afb. 1.15 Tram

1.2.2 Verkeer op het water

Om zich op zee te kunnen verplaatsen ontdekten de indianen dat ze met behulp van boomstammen konden blijven drijven. Met een bijl maakten ze van boomstammen eenvoudige boten (zie afb. 1.16).

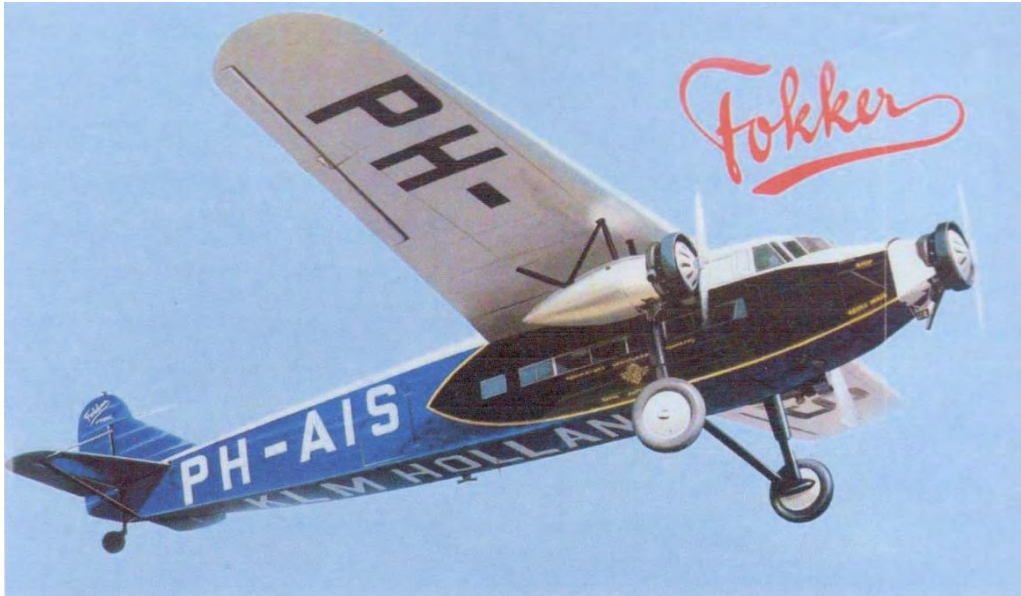
afb. 1.16 Boomstammen en eenvoudige boten als vervoermiddel

Inmiddels is er in het verkeer op het water veel veranderd. Tegenwoordig zien we rond Aruba allerlei verschillende soorten vaartuigen; van kano's, pleziervaartuigen, cruiseschepen tot olietankers.

1.2.3 Verkeer in de lucht

Het luchtverkeer kwam in de jaren dertig op gang.

Op 19 januari 1935, zeven jaar na de eerste landing van een watervliegtuig op Aruba, vond met het vliegtuig 'De Snip' de eerste lijnvlucht plaats tussen Curaçao en Aruba (zie afb. 1.17).

afb. 1.17 'De Snip'

Inmiddels vliegen er dagelijks tientallen vliegtuigen uit diverse landen van en naar Aruba. Het vliegverkeer is in het dagelijks leven dan ook niet meer weg te denken (zie afb. 1.18). Ook helikopters zijn regelmatig boven ons eiland te zien (zie afb. 1.19 en 1.20).

afb. 1.18 Landend vliegtuig bij Surfside Beach

afb. 1.19 Politiehelikopter

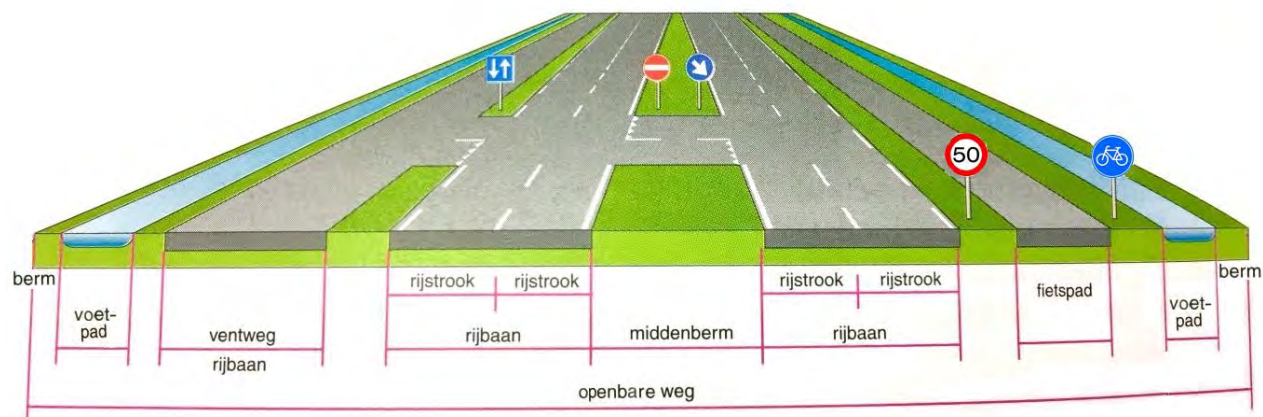
afb. 1.20 Helikopter voor toeristentours

Hoofdstuk 2 Verkeersdeelnemers op het land

Op het moment dat een kind aan het verkeer deelneemt, behoort hij tot het verkeer; hij is dan een verkeersdeelnemer. Alle personen die beslag leggen op de **ruimte** in het verkeer (land, water, lucht) worden als verkeersdeelnemers gezien. Als verkeersdeelnemer kan een kind verschillende rollen hebben, zoals: de rol van passagier, voetganger of **bestuurder**.

In de komende paragrafen wordt beschreven hoe de leerling veilig als passagier, voetganger of bestuurder kan deelnemen aan het verkeer op het land.

Het is van belang om te weten welke plek je als verkeersdeelnemer mag innemen in het verkeer. De verkeersdeelnemer maakt gebruik van de **openbare weg**. Tot de openbare weg behoren: **rijbanen**, **rijstroken**, **fietspaden**, **voetpaden** (**stoepen**) en naast de weg gelegen **bermen** (zie afb. 2.1).

afb. 2.1 De openbare weg met bijbehorende onderdelen

De plaats die de verkeersdeelnemer inneemt, wordt bepaald door de hoofdregel van het verkeer **'ledere verkeersdeelnemer dient zich zodanig te gedragen dat de veiligheid van andere verkeersdeelnemers niet in gevaar wordt gebracht'**, en door andere verkeersregels.

2.1 Wat zijn verkeersdeelnemers?

Verkeersdeelnemers op het land worden onderverdeeld in:

- passagiers;
- voetgangers;
- bestuurders.

PASSAGIER

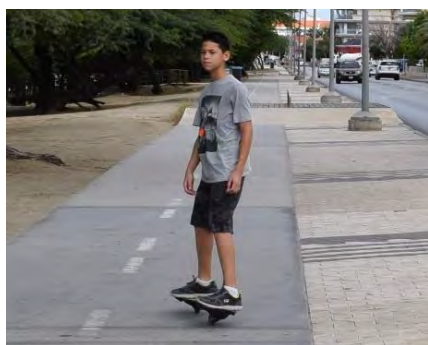
Een passagier is een persoon die op de openbare weg in een auto, taxi, bus, tram of achterop een fiets of **motorfiets** meerijdt (zie afb. 2.2).

Passagiers zijn wél verkeersdeelnemers, maar géén weggebruikers!

afb. 2.2 Passagiers

VOETGANGER

afb. 2.3 Voetganger

Een voetganger is een persoon die zich te voet op de openbare weg verplaatst. Ook kinderen die spelen, of rijden op een step, rollerblade, skeelers, skateboard, hoverboard, of in een speelgoed**voertuig**, zoals bijvoorbeeld een skelter, zijn voetgangers (zie afb. 2.3). Verder zijn mensen met een voertuig aan de hand zoals een fiets of motorfiets en mensen die een kruiwagen of kinderwagen voortduwen, ook voetgangers. Ook een bestuurder van een **gehandicaptenvoertuig** die zich op het voetpad (stoep) begeeft, wordt gezien als voetganger.

BESTUURDER

Een bestuurder is een persoon die een vervoermiddel bestuurt op de openbare weg. Dit kan een motorvoertuig zijn of een niet-motorvoertuig (zie afb. 2.4). Een rijinstructeur die naast een persoon die rijles heeft zit, of een rijexamen afneemt, is ook een bestuurder.

afb. 2.4 Bestuurders

Bestuurders van een gehandicaptenvoertuig mogen zowel binnen als buiten de bebouwde kom de stoep, het voetpad, het fietspad of de rijbaan gebruiken.

Als zij van de stoep of het voetpad gebruik maken of van de ene naar de andere stoep/voetpad oversteken, moeten zij de regels van de voetgangers volgen.

Als zij gebruik maken van het fietspad of de rijbaan gelden voor hen de regels van de fietsers. Bestuurders van een gehandicaptenvoertuig moeten wel rekening houden met voetgangers die zich op de openbare weg bevinden.

2.2 Het kind als passagier

De eerste kennismaking van een kind met het verkeer is als passagier. Het kind rijdt mee met een auto, taxi, bus, tram en misschien ook achterop een fiets of motorfiets. Het kind neemt zelf nog niet actief deel aan het verkeer. Veelal zijn de ouders en/of opvoeders degenen die de verkeersregels toepassen.

Zodra het kind kan lopen wordt het onder begeleiding van zijn ouders/opvoeders door aanwijzingen en verantwoord voorbeeldgedrag wegwijs gemaakt in de wereld van het verkeer. Het kind zal zich meer en meer bewust worden van de gevaren in het verkeer en leren om als veilige verkeersdeelnemer te participeren in het verkeer.

2.2.1 Veiligheid in de auto

Naast het dragen van een geschikte [veiligheidsgordel](#) en het zitten op de juiste stoel/plaats in de auto, is het van belang dat een passagier zich aan bepaalde gedragsregels in de auto houdt en gedragsregels volgt bij het in- en uitstappen.

1. DE JUISTE PLEK

De plaats van de passagier in de auto wordt bepaald door de leeftijd van de passagier.

Is de passagier jonger dan twaalf jaar dan mag hij/zij volgens de wet niet voorin zitten.

afb. 2.5 In een laadbak zitten of staan mag niet!

2. VEILIGHEIDSGORDEL

Alle [zitplaatsen](#) in de auto moeten een veiligheidsgordel hebben. De bestuurder en de passagier die voorin zitten, zijn [verplicht](#) om een veiligheidsgordel te dragen (zie afb. 2.6). Een veiligheidsgordel zorgt ervoor dat bij plotseling remmen de passagier niet naar voren schiet. Het dragen van een veiligheidsgordel vermindert de kans op letsel bij een ongeval. Kinderen jonger dan 12 jaar moeten óók achterin de auto, de veiligheidsgordel dragen (zie afb. 2.7). Niet alle kinderen jonger dan 12 jaar zijn even groot. Daarom is het verstandig om sommige kinderen een [zitverhoger](#) te laten gebruiken, zodat de gordel beter over de schouder komt te zitten (zie afb. 2.8). In auto's met een open carrosserie (cabriolet) zijn alle passagiers verplicht om een gordel te dragen.

afb. 2.6 Veiligheidsgordels voorin

afb. 2.7 Veiligheidsgordel achterin

afb. 2.8 Een zitverhoger

Het dragen van de veiligheidsgordel is te allen tijde noodzakelijk. Het maakt daarbij niet uit of de bestuurder op een [hoofdweg](#), [binnen de bebouwde kom](#), snel of langzaam rijdt. Integendeel, in de bebouwde kom is het risico om bij een ongeluk betrokken te raken groter dan [buiten de bebouwde kom](#).

3. GEDRAGSREGELS BIJ HET IN-EN UITSTAPPEN EN TIJDENS HET RIJDEN

Ook al is een passagier geen weggebruiker, toch kan hij een bijdrage leveren aan een veilig verkeer voor zichzelf en anderen. In de gedragsregels (nr. 1) staat beschreven hoe een passagier zich bij het in-en uitstappen van een auto dient te gedragen.

Kinderen onder de 8 jaar kunnen nog niet zelfstandig veilig in- en uitstappen. Dit moet gebeuren onder begeleiding van een ouder/opvoeder of een andere volwassene.

1. Wacht tot de auto helemaal stil staat.
2. Stap pas in of uit de auto, als je toestemming krijgt van je ouders of andere volwassenen.
3. De volwassene bepaalt het goede moment en let op de veiligheid.
4. Stap in aan de kant van de stoep of de berm.
5. Stap achterin de auto (of voorin als je 12 jaar of ouder bent) en doe direct je gordel aan.
6. Leid de bestuurder niet af.
7. Hang niet uit het raam en gooi geen spullen naar buiten.
8. Wacht tot de auto helemaal stilstaat en je toestemming krijgt om uit te stappen.
9. Stap altijd uit aan de kant van de stoep of de berm.
10. Kijk eerst goed naar achteren of er niemand aankomt en maak dan pas de deur open.
11. Ren niet meteen weg, maar wacht op je vader of moeder, vooral als je moet oversteken.

Gedragsregels (nr. 1) voor kinderen als passagier, bij het in-en uitstappen

Om de veiligheid van het kind te garanderen, kunnen de ouders gebruik maken van een [kinderslot](#) in de auto. Het kinderslot voorkomt dat het kind van binnenuit de auto het portier kan openen.

2.2.2 Veiligheid in de bus en/of tram

Naast het dragen van veiligheidsgordels en het blijven zitten op je plek in de bus, is het ook van belang dat passagiers zich aan bepaalde gedragsregels in de bus en/of tram houden en gedragsregels volgen bij het in- en uitstappen.

1. DE JUISTE PLEK

Passagiers die met de bus rijden, moeten zodra ze in de bus stappen snel gaan zitten en gedurende de rit op hun plaats blijven zitten. Mochten er geen zitplaatsen zijn, dan dienen de passagiers zich stevig vast te houden aan de daarvoor bestemde handgrepen. Indien de passagiers een tas bij zich hebben, moeten ze die op hun schoot of voor hun voeten plaatsen.

2. VEILIGHEIDSGORDELS

Helaas zijn de bussen van Arubus en de partybussen, niet voorzien van veiligheidsgordels. De particuliere busjes hebben alleen voorin veiligheidsgordels.

Minivans en touringcars zijn wel voorzien van veiligheidsgordels. Aan te raden is om deze gordels dan ook te gebruiken.

3. GEDRAGSREGELS BIJ HET IN-EN UITSTAPPEN EN TIJDENS HET RIJDEN

Kinderen onder de 8 jaar, mogen alleen onder begeleiding van een ouder/verzorger gebruikmaken van het openbaar vervoer. Passagiers in de bus en tram moeten zich houden aan gedragsregels die beschreven staan in de gedragsregels (nr. 2 en nr. 3) hieronder.

1. Ben je in de bus of tram, ga dan snel zitten.
2. Blijf netjes op je plaats zitten.
3. Leid de bus- of tramchauffeur niet af.
Niet schreeuwen, spelen, lopen of rennen in de bus.
4. Zet de tas op je schoot of vóór je voeten.
5. Hang niet uit het raam.
6. Sta op voor mensen die minder mobiel zijn.
7. Houd je aan de regels van de bus of tramchauffeur en luister naar wat hij zegt.
8. Ben je bij je eindbestemming, sta dan pas op als de bus of tram stilstaat.

Gedragsregels (nr. 2) voor kinderen als passagier, in de bus of tram

1. Wacht op de stoep of langs de weg. Ga niet te dicht bij een stoeprand staan.
2. Speel niet bij de bus- of tramhalte en wacht op je beurt.
3. Laat de bus of tram helemaal stilstaan.
4. Laat passagiers die uitstappen vóór gaan.
5. Stap een voor een in en zoek een zitplaats. Dring niet.
6. Wil je uit de bus? Druk eerst op de stopknop.
7. Als de bus of tram stilstaat, loop je rustig naar de uitgang. Niet dringen.
8. Als je moet oversteken, wacht dan eerst tot de bus of tram weggrijdt of zoek een plek waar je het aankomend verkeer goed kunt zien.

Gedragsregels (nr. 3) voor kinderen als passagier, bij het in-en uitstappen

2.2.3 Veiligheid op de motorfiets

Naast het dragen van beschermende kleding en het zitten op de juiste plek, is het ook van belang dat een passagier zich aan bepaalde gedragsregels houdt op de motorfiets.

1. BESCHERMENDE KLEDING

De passagier dient een passende en goedgekeurde helm te dragen. De helm moet goed om het hoofd aansluiten en mag niet te ruim zitten. Als er een valpartij wordt gemaakt of er is sprake van een [verkeersongeval](#), dan kan een te ruime helm verschuiven met alle gevolgen van dien. Aan welke regels een goedgekeurde helm moet voldoen, is op Aruba nog niet wettelijk vastgesteld.

Het is aan te bevelen bij het kopen van een helm voor een kind, te kijken naar een internationaal erkend keurmerk, zoals DOT. Dit keurmerk staat op de kinband of in de binnenvoering van de helm. Zowel de nek- als halsspieren moeten goed ontwikkeld zijn om het gewicht van een helm te kunnen dragen, zeker wanneer de bestuurder plotseling moet remmen. Bij een ongeval loopt een kind een groter risico dan een volwassene om zijn nek te breken. Het nemen van voorzorgsmaatregelen door veilige rijkleding te dragen, kan letsel voorkomen.

De passagier moet worden beschermd met de juiste kleding. Dit betekent dat een pak goed moet zitten. Een pak dat twee maten of meer te groot is, is ongeschikt. Protectiestukken die niet op de juiste plaats zitten, geven minder of geen bescherming. Er zijn motorzaken op Aruba die motorkleding speciaal voor kinderen verkopen.

afb. 2.9 Bestuurder en passagier met valhelm

2. PASSAGIERSPLAATS

Op een motorvoertuig op twee of drie wielen is het [verboden](#) om vóór de bestuurder te zitten. De passagier dient op een passagiersplaats achter de bestuurder te zitten waarbij de passagier met de voeten bij de speciale voetsteunen moet kunnen.

Let op, sommige passagiers kunnen weliswaar door hun lengte bij de voetsteunen komen, maar kunnen zichzelf nog niet goed vasthouden. Zij kunnen niet meegenomen worden op een motorvoertuig op twee of drie wielen.

3. GEDRAGSREGELS OP EEN MOTORFIETS

Een passagier moet zich houden aan de gedragsregels bij het achterop zitten. Deze gedragsregels staan beschreven in de gedragsregels (nr. 4).

Achterop zitten betekent: goed vasthouden, meekijken met de bestuurder en niet te veel bewegen. Er geldt geen minimumleeftijd om achterop een motorfiets te zitten. Een passagier moet wel zijn voeten op de voetsteunen kunnen plaatsen. Bij kinderen tussen de 10 en 12 jaar zijn de cognitieve vaardigheden al beter ontwikkeld, waardoor het kind beter begrijpt wat achterop zitten inhoudt.

1. Geef van tevoren goed aan wanneer je op- of afstapt.
2. Alleen op- en afstappen als de bestuurder zijn voeten stevig op de grond heeft staan, beide handen aan het stuur en gezegd heeft dat het veilig is.
3. Zet je voeten op de voetsteunen en laat ze daar, ook al staat de motorfiets stil, bijvoorbeeld bij een [verkeerslicht](#).
4. Zet je handen op de heupen van de bestuurder of sla je armen om zijn middel.
5. Niet méér heen en weer bewegen dan noodzakelijk, vooral niet als de motorfiets stilstaat, omdat dit invloed heeft op de balans van de motorfiets.
6. Bij afremmen of een stop, de onderkant van je lichaam tegen de rijder drukken en je bovenlichaam iets naar achteren zodat jullie helmen elkaar niet raken.

Gedragsregels (nr. 4) voor kinderen als passagier, op een motorfiets

2.3 Het kind als voetganger

Voetgangers zijn kwetsbaar in het verkeer. Vooral kinderen en mensen op leeftijd lopen als voetganger het risico om slachtoffer te worden van een verkeersongeval.

Vaardigheden van jonge kinderen die van belang zijn voor veilige deelname aan het verkeer zoals kijkgedrag, het inschatten, perceptie van gevaarlijke locaties en informatieverwerking zijn nog onvoldoende ontwikkeld. Zij moeten letterlijk stap voor stap leren. Niet alles wat zij leren, kunnen zij ook onmiddellijk foutloos toepassen. Daarbij zijn kinderen over het algemeen klein van stuk en dus voor andere weggebruikers niet altijd even goed zichtbaar. Mensen op leeftijd hebben wel de vaardigheden die van belang zijn om als voetganger veilig deel te nemen aan het verkeer, echter zij zijn fysiek kwetsbaar. Het is van belang dat een voetganger zich realiseert dat hij kwetsbaar is en daarom extra rekening moet houden met het verkeer om hem heen.

2.3.1. Basisregels voor voetgangers

Als voetganger is het van belang dat je, omwille van de veiligheid, je houdt aan een aantal basisregels, te weten:

INDIVIDUEEL LOPEN:

- ✓ Loop, (indien aanwezig) op het voetpad.
- ✓ Maak geen (voor andere weggebruikers) onverwachte richtingsveranderingen.
- ✓ Ren niet bij het oversteken.

SAMEN LOPEN:

- ✓ Blijf op je eigen plaats lopen in de groep.
- ✓ Ga aan de kant, voor andere voetgangers.
- ✓ Luister goed naar de begeleider van de groep. Die geeft aan wanneer er overgestoken mag worden.
- ✓ Duw elkaar niet.
- ✓ Wacht met oversteken op elkaar, zodat je als groep naar de overkant kunt.
- ✓ Let extra goed op bij [uitritten](#). Er kan iemand uitkomen. En misschien stopt diegene niet voor jullie.

SPELEN OP DE OPENBARE WEG:

- ✓ Speel nooit op de rijbaan!
- ✓ Speel alleen daar, waar het verkeer het toelaat.
- ✓ Spreek met je ouders af waar je mag spelen en houd je aan die afspraak!
- ✓ Hinder niemand.

2.3.2 Plek op de weg

De voetganger moet per verkeerssituatie bekijken wat de beste plek is om te lopen. Een voetganger loopt in principe op het voetpad (de stoep). Als dit er niet is, loopt de voetganger in de berm. Is er geen voetpad of berm dan mag de voetganger op het fietspad of op de rijbaan lopen, maar wel helemaal aan de kant (zie ook gedragsregels nr. 5).

afb. 2.10 Voetgangers die links van de weg lopen

De voetganger probeert zoveel mogelijk links van de rijbaan te lopen, want:

- daar ziet hij het verkeer aankomen;
- daar kan hij oogcontact maken met [tegenliggers](#) (het aankomend/[tegemoetkomend verkeer](#));
- daar kan hij beter inschatten of iemand ruimte voor hem maakt of juist net te weinig ruimte geeft;

1. Is er geen voetpad (of stoep)? Loop dan op het fietspad.
2. Is er ook geen fietspad? Dan mag je op de weg lopen.
3. Je mag zelf weten of je links of rechts loopt als er geen voetpad of fietspad is, al is links lopen veiliger omdat je dan het verkeer ziet aankomen. Kies wel de veiligste kant:
 - a. Is er aan één kant van de weg een brede berm, ga dan daar lopen.
 - b. Is er een bocht in de weg, ga dan zo lopen dat je het verkeer kunt zien aankomen.
4. Loop rechts, als de weg een bocht naar links maakt en loop links, als de weg een bocht naar rechts maakt.
5. Steek niet onnodig over.
6. Blijf zoveel mogelijk lopen aan de kant die je hebt gekozen.

Gedragsregels (nr. 5) voor kinderen als voetganger, bij het ontbreken van voetpad (of stoep)

In een gevaarlijke bocht waar een voetganger het verkeer niet goed ziet aankomen en de bestuurder hem ook niet of niet op tijd ziet, loopt de voetganger in de berm of kiest hij een plek waar hij veilig kan oversteken en beter zicht heeft op het verkeer.

2.3.3 Obstakels op de weg

Soms staat er een obstakel op het voetpad (de stoep), bijvoorbeeld een afvalcontainer, een auto of er is een opengebroken stoep. De voetganger kan dan niet verder op het voetpad (de stoep) lopen. Hij moet weten hoe hij hier veilig omheen kan. Heeft hij een slecht uitzicht, dan loopt hij verder totdat hij wel zicht heeft. In gedragsregels nr. 6 staat beschreven wat een voetganger kan doen als hij een obstakel op het voetpad tegenkomt.

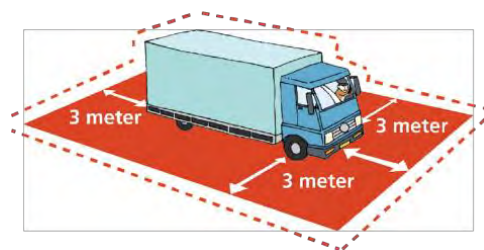
1. Stop bij het obstakel.
2. Stop voor de rand van het voetpad (de stoep) en kijk naar achteren.
3. Komt er verkeer aan? Laat het verkeer voorbijgaan.
4. Stap van het voetpad (de stoep) af en loop dicht langs het obstakel heen.
5. Ben je samen? Loop dan achter elkaar over de rijbaan.
6. Ga zo snel mogelijk het voetpad (de stoep) weer op.

Gedragsregels (nr. 6) voor kinderen als voetganger, bij een obstakel op het voetpad (of stoep)

2.3.4 De dode hoek

Een voetganger moet zich ervan bewust zijn, dat een bestuurder van een groot voertuig, de voetganger die vlak naast, voor en achter het voertuig loopt of staat, niet kan zien. Elke plek rondom het voertuig waar de bestuurder de voetganger niet kan zien, wordt de **dode hoek** genoemd.

Elk voertuig heeft dode hoeken, ook gewone auto's. Maar hoe groter het voertuig, hoe groter de dode hoeken. Grote voertuigen hebben een hoge cabine zonder achterrait. De bestuurder gebruikt zijn spiegels en of videocamera's om te kijken of er iemand naast of achter zijn vrachtauto rijdt, maar toch kan hij niet álles zien. En dat is de plek waar de voetganger dus niet moet zijn! Daarom moet elke voetganger aan alle kanten van een groot voertuig drie meter afstand houden (zie afb. 2.11).

afb. 2.11 De rode gedeelten zijn de dode hoeken van een vrachtauto

1. Loop nooit vlak voor of achter een groot voertuig. Blijf ruim achter een groot voertuig, minimaal drie meter. Zo kan de chauffeur je goed zien.
2. Een groot voertuig dat rechtsaf gaat, kan de bocht afsnijden. Blijf daarom altijd rechts en ruim achter een groot voertuig. Op deze manier kom je niet in gevaarlijke situaties terecht.
3. Doe een stap achteruit als je op de hoek van een straat staat en een groot voertuig een bocht naar rechts neemt.
4. Steek nooit vlak voor of achter een groot voertuig over.

Gedragsregels (nr. 7) voor kinderen als voetganger, bij de dode hoek

Ook op parkeerplaatsen waar veel auto's heen en weer rijden, is de kans groot dat een voetganger over het hoofd wordt gezien. De voetganger loopt zoveel mogelijk vóór langs de geparkeerde auto's.

2.3.5 Oversteken bij een voetgangersoversteekplaats

Het is moeilijk om aan te geven vanaf welke leeftijd kinderen in staat zouden moeten zijn om zelfstandig een weg over te steken (zie ook tabel 1, op bladzijde 14). Veilige en zelfstandige deelname is namelijk niet (alleen) aan leeftijd gebonden, maar is ook afhankelijk van het karakter van het kind, de verkeerssituaties waarmee het kind te maken krijgt en vooral de aandacht die ouders besteed hebben aan veilig verkeersgedrag met hun kind.

Er worden steeds meer infrastructurele maatregelen getroffen om onder andere het oversteken voor voetgangers veiliger te maken. Zo worden er verkeersplateaus aangelegd die de snelheid van naderende auto's verminderen en er worden oversteekplaatsen aangelegd. De [voetgangersoversteekplaats](#) is er om het oversteken veiliger te maken. De voetganger is verplicht om bij het oversteken, van de voetgangersoversteekplaats gebruik te maken.

Er zijn meerdere soorten voetgangersoversteekplaatsen:

- de [geregelde voetgangersoversteekplaats](#);
- de voetgangersoversteekplaats met zebramarkering (zebrapad);
- de voetgangersoversteekplaats met [verkeersbrigadiers](#).

1. GEREDELDE VOETGANGERSOVERSTEEKPLAATS

De geregelde voetgangersoversteekplaats is een oversteekplaats voor voetgangers, waar de voorrang wordt geregeld door verkeerslichten en [voetgangerslichten](#). Helaas zijn er weinig geregelde oversteekplaatsen op Aruba. Ook al heeft de voetganger voorrang, hij/zij moet goed opletten of het overige verkeer, wel stopt.

1. Stop voor de stoeprand of aan de kant van de weg.
2. Stop bij het voetgangerslicht.
3. Is het licht rood? Druk dan op de knop en wacht tot het licht groen wordt. Is er geen knop? Dan wacht je gewoon af.
4. Is het licht groen? Kijk dan eerst naar links en dan naar rechts of het verkeer gestopt is.
5. Steek recht en vlot over.
6. Loop snel door als het groene licht gaat knipperen, want het groene licht gaat op rood springen.
7. Steek niet over als het groene licht knippert.
8. Springt het licht op rood tijdens het lopen? Loop dan gewoon door en ga niet terug!

Gedragsregels (nr. 8) voor kinderen als [voetganger](#), bij de geregelde voetgangersoversteekplaats

2. VOETGANGERSOVERSTEEKPLAATS MET ZEBRAMARKERING

Bij een voetgangersoversteekplaats met zebramarkering (hierna zebrapad genoemd) hebben voetgangers voorrang bij het oversteken. Er zijn geen verkeerslichten en voetgangerslichten bij deze voetgangersoversteekplaats. De bestuurder moet voetgangers die bij een zebrapad oversteken of die op het punt staan over te steken, voorrang verlenen.

1. Stop voor de stoeprand of aan de kant van de weg, zodat iedereen kan zien dat je wilt oversteken.
2. Kijk eerst naar links, dan naar rechts en weer naar links.
3. Stap pas het zebrapad op als er niks aankomt of als je zeker weet dat het verkeer voor jou is gestopt.

Gedragsregels (nr. 9) voor kinderen als [voetganger](#), bij een zebrapad

3. VOETGANGERSOVERSTEEKPLAATS MET VERKEERSBRIGADIERS

Sommige scholen maken gebruik van verkeersbrigadiers om de leerlingen en ook hun ouders te helpen bij het oversteken. Na schooltijd zie je de verkeersbrigadiers met hun uniform aan en **stopbord** in de hand, langs de weg staan. Op het (fluit)teken van de leerkracht stoppen zij het verkeer. Zodra de verkeersbrigadiers hun stopbord omhoog steken, moet het verkeer stoppen. De voetgangers kunnen dan veilig tussen de verkeersbrigadiers oversteken (zie afb. 2.12.).

afb 2.12 Veilig oversteken met verkeersbrigadiers.

1. Steek over als de verkeersbrigadier zegt dat het mag.
2. Steek recht en vlot tussen de verkeersbrigadiers over.

Gedragsregels (nr. 10) voor kinderen als voetganger, bij verkeersbrigadiers

2.3.6 Oversteken zonder voetgangersoversteekplaats

Niet altijd zijn er gemarkeerde oversteekplaatsen waar voetgangers kunnen oversteken. De voetganger moet dan een plek kiezen waar hij goed uitzicht op de weg heeft. Hieronder (gedragsregels nr. 11 t/m 14) worden de gedragsregels beschreven die een voetganger kan toepassen bij verschillende oversteeksituaties zonder voetgangersoversteekplaatsen.

1. OVERSTEKEN VAN EEN WEG

1. Stop voor de stoeprand of aan de kant van de weg, zodat iedereen kan zien dat je wilt oversteken.
2. Kijk eerst naar links, dan naar rechts en dan weer naar links.
3. Steek de rijbaan over als er geen verkeer van links en van rechts aankomt.
4. Steek recht en vlot over.
5. Kijk opnieuw naar links en rechts als je in het midden van de rijbaan bent.

Gedragsregels (nr. 11) voor kinderen als voetganger, bij het oversteken van een weg

2. OVERSTEKEN VAN EEN KRUISPUNT

1. Stop voor de stoeprand of aan de kant van de weg, zodat iedereen kan zien dat je wilt oversteken.
2. Kies een plaats waar je goed naar alle kanten kunt kijken.
3. Kijk naar alle kanten. Kijk ook achterom.
4. Steek recht en vlot over als je veilig kunt oversteken.

Gedragsregels (nr. 12) voor kinderen als voetganger, bij het oversteken van een kruispunt

3. OVERSTEKEN BIJ EEN VLUCHTHEUVEL

1. Stop voor de stoeprand of aan de kant van de weg.
2. Kijk goed naar links.
3. Steek recht en vlot over naar de vluchtheuvel als je veilig kunt oversteken.
4. Stop op de vluchtheuvel.
5. Kijk goed naar rechts en links.
6. Steek recht en vlot over naar de overkant van de straat als je veilig kunt oversteken.

Gedragsregels (nr. 13) voor kinderen als voetganger, bij het oversteken bij een vluchtheuvel

4. OVERSTEKEN BIJ EEN TRAM

Als de voetganger in de binnenstad loopt, moet hij heel goed uitkijken als hij gaat oversteken. Er kan een tram aankomen. Onverwachts voor de tram oversteken is erg gevaarlijk. De bestuurder van de tram kan niet voor een voetganger uitwijken, want de rails geven aan waar de tram rijdt. Al rijdt de tram langzaam, de voetganger mag geen risico's nemen. De voetganger moet ook hier de gedragsregels voor veilig oversteken toepassen.

5. OVERSTEKEN TUSSEN GEPARKEERDE VOERTUIGEN

Het is niet altijd mogelijk om een oversteekplaats te vinden waar de voetganger goed uitzicht op de weg heeft. Soms ontkomt een voetganger er niet aan om tussen geparkeerde auto's of bussen over te moeten steken. Oversteken tussen geparkeerde auto's of bussen is voor een kind extra moeilijk. Een kind kan namelijk vanaf het voetpad het verkeer niet zien aankomen. Bestuurders kunnen kinderen tussen geparkeerde auto's of bussen ook moeilijk zien door hun kleine gestalte.

Het is belangrijk dat de kinderen weten hoe ze zo veilig mogelijk kunnen oversteken tussen geparkeerde auto's of bussen. Om een goed zicht te krijgen en om zelf te worden opgemerkt zullen de kinderen het voetpad moeten verlaten. Ze lopen vóór een geparkeerde auto langs tot waar er geen obstakels zijn die het zicht belemmeren. Deze plek heet de kijk-lijn; daar heeft het kind zicht om veilig over te kunnen steken.

afb 2.13 De kijk-lijn

1. Stop bij de geparkeerde auto's.
2. Kies een plaats waar auto's niet te dicht bij elkaar staan.
3. Stop voor de stoeprand.
4. Kijk in de auto's. Zit er iemand in? Loop dan naar een andere plek om over te steken.
5. Zit er niemand in? Ga tussen de geparkeerde auto's staan tot aan de kijklijn.
6. Kijk eerst naar links, dan naar rechts en dan weer naar links.
7. Steek de rijbaan over als er geen verkeer van links en van rechts aankomt.
8. Steek recht en vlot over.
9. Kijk opnieuw naar links en rechts als je in het midden van de rijbaan bent.

Gedragsregels (nr. 14) voor kinderen als voetganger, bij het oversteken tussen geparkeerde voertuigen

De video 'Politie Video Informatie - Voetgangers -' (<https://youtu.be/838f8f8Uxro>) geeft informatie over hoe kinderen moeten oversteken.

2.4 Het kind als bestuurder (fietser)

Het kind is als bestuurder (fietser) in het verkeer medeverantwoordelijk voor een veilig verkeer. Hij moet zich realiseren dat als hij geen veilig fietsgedrag vertoont, hij anderen in gevaar kan brengen. Zich veilig bewegen in het verkeer is een combinatie van goed waarnemen en correct bewegen. Het waarnemen daarbij is even belangrijk als het bewegen. Waarnemen zelf is meer dan 'zien'; het is de interpretatie van wat de fietser ziet. De waarneming van een fietser is een combinatie van wat een fietser ziet in de verkeerssituatie, met wat die over zo'n situatie door ervaring reeds weet. Het plannen en uitvoeren van een beweging is veilig wanneer de fietser de volledige verkeersinformatie kan waarnemen. De informatie moet tijdig opgepikt worden en daarin is de vaardigheid vooruitkijken/denken of anticiperen heel belangrijk. Tijdig de relevante informatie kunnen oppikken, gevaar kunnen herkennen en risico's op de fiets juist inschatten is niet mogelijk, zonder te anticiperen. Er kunnen situaties zijn, waarin een fietser op voorhand geïnformeerd wordt wat hij kan verwachten (bv door richtingaanwijzers) en die dan toch anders uitpakken. Door oefening leert een fietser een verkeerssituatie beter scannen, zodat de waarschijnlijkheid toeneemt dat zijn voorspelling juist is. Anticipatie in het verkeer is dus het inschatten van wat er zal gebeuren (event-anticipatie) en wanneer dat zal gebeuren (timing).

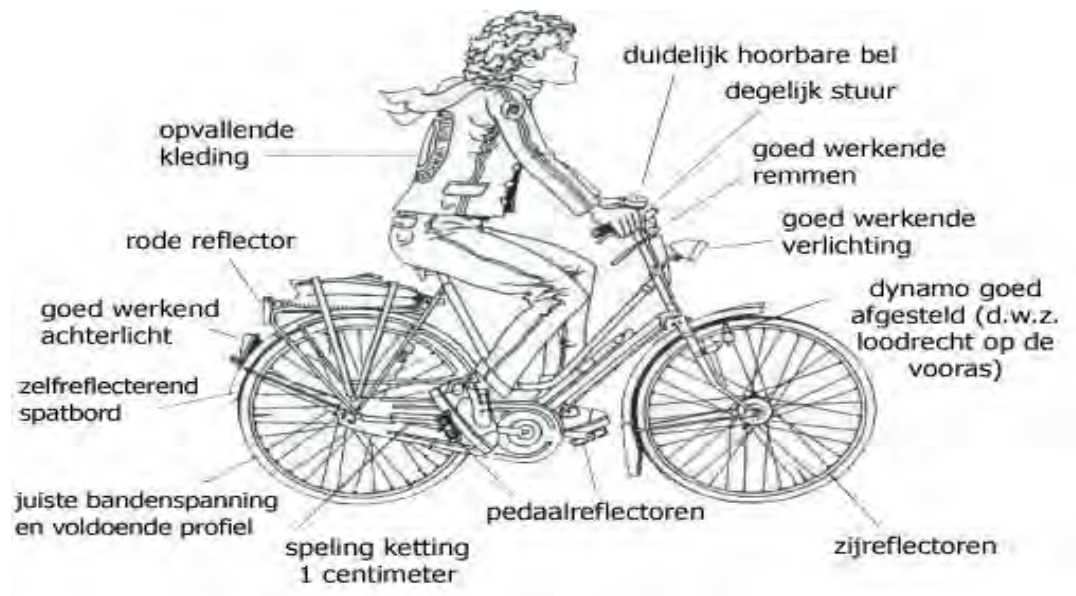
Hoewel de fietser officieel een verkeersdeelnemer is, wordt hier door andere verkeersdeelnemers nog niet voldoende rekening mee gehouden. Hierdoor is fietsen op openbare wegen met veel verkeer, een riskante onderneming. Een fietser moet zich altijd ervan bewust zijn dat hij te maken heeft met verkeersdeelnemers die zich niet altijd aan de regels houden en een gevaar kunnen vormen voor de fietser.

2.4.1 De veilige fiets

Wanneer een fietser gebruik gaat maken van de openbare weg moet de fiets die hij gebruikt, voldoen aan de eisen van een veilige fiets (zie afb. 2.14).

Een fiets moet:

- een goed werkend stuur hebben;
- een goed werkende bel hebben, die hoorbaar is tot op 25 meter;
- minstens één goedwerkende rem hebben;
- een goed zadel hebben;
- een onder het zadel of op het achterspatbord aangebrachte ronde of rechthoekige reflector hebben, die zodanig is aangebracht, dat het licht naar achteren wordt weerkaatst;
- wielen met één of meer ronde of rechthoekige witte reflectoren hebben, die zodanig zijn aangebracht, dat het licht naar beide zijden wordt weerkaatst;
- op de pedalen gele reflectoren hebben;
- aan de voorzijde een koplamp hebben, die bij nacht wit of geel licht naar voren uitstraalt;
- aan de achterzijde een achterlicht hebben, dat bij nacht rood of oranje licht uitstraalt.

afb. 2.14 Veilige fiets

2.4.2 Fietsvaardig

Om veilig te kunnen fietsen moet de fietser alle fietsvaardigheden beheersen. Hierdoor kan hij gemakkelijker de omgeving waarnemen zonder dat hij zijn evenwicht verliest. Het leren anticiperen verloopt hierdoor soepeler. Het evenwicht behouden op twee wielen is de basisvaardigheid voor het goed leren fietsen. Van daaruit leert de fietser andere fietsvaardigheden die van belang zijn om deel te kunnen nemen aan het verkeer.

De fietsvaardigheden die een fietser moet beheersen zijn:

- Op een rechte lijn kunnen fietsen.
Andere motorvoertuigen die op de rijbaan rijden, mogen de fietser voorbijrijden. Als een fietser onverwachte bewegingen maakt, kan hij aangereden worden.
- Een linker- en rechterbocht kunnen maken.
Bij het links en rechts afslaan is het belangrijk om correct een kleine en grote bocht te kunnen nemen.
- Met een gestrekte arm richting aangeven, vlak vóór en tijdens het nemen van een bocht, indien nodig meteen kunnen afremmen met voor- en/of achterrem.
- Over de schouder kunnen kijken tijdens het fietsen zonder het evenwicht te verliezen.
- Smalle bochten tegen een aangepaste snelheid kunnen nemen, zonder daarbij het evenwicht te verliezen.

2.4.3 Basisregels voor fietsers

Als fietser is het van belang dat je, omwille van de veiligheid, je houdt aan een aantal basisregels, te weten.

- ✓ Je houdt zoveel mogelijk beide handen aan het stuur.
- ✓ Je houdt constant beide voeten op de trappers.
- ✓ Je doet de fietslichten aan in het donker.
- ✓ Je doet kleren met lichte felle kleuren aan (zeker in het donker of bij regenweer), zodat je goed opvalt in het verkeer.
- ✓ Je gebruikt de fietsbel op tijd als er gevaar dreigt of als iemand gewaarschuwd moet worden.
- ✓ Je rijdt nooit met meer dan twee fietsers naast elkaar.
- ✓ Je mag niet meer dan één [persoon vervoeren](#) op de bagagedrager. Het grootste/zwaarste kind fietst en stuurt.
- ✓ Je vervoert geen voorwerpen die door hun vorm of manier van vervoer voor de overige weggebruikers een gevaar kunnen opleveren.
- ✓ Je laat je nooit door een ander voertuig voorttrekken of duwen.
- ✓ Je trekt geen ander voertuig voort.
- ✓ Je let bij de tramrails erop dat de wielen van de fiets niet in de rails terechtkomen en je rijdt dwars over rails heen.

Bij verschillende weersomstandigheden is het van belang dat een fietser veiligheid vooropstelt.

Bij verblindende zon:

- ✓ afstappen en pas verder rijden als je weer voldoende zicht hebt. Een hand boven het oog helpt; een zonnebril ook.

Bij regen:

- ✓ natte brillenglazen afvegen en droog maken;
- ✓ zorgen dat je gezien wordt, het fietslicht aandoet en opvallende (lichte) kleding dragen;
- ✓ afstand houden, een nat wegdek kan glad zijn waardoor niemand snel kan stilstaan.

Bij harde wind:

- ✓ zorgen dat de bagage goed vastzit;
- ✓ geen wapperende kleding dragen;
- ✓ oppassen voor rukwinden van opzij;
- ✓ afstappen als je door de wind niet meer op een rechte lijn kunt fietsen;
- ✓ beiden handen aan het stuur houden;
- ✓ op tijd afremmen als de wind van achteren komt en je een **zijweg** nadert;
- ✓ niet te dicht naast een andere fietser fietsen. Fiets liever achter elkaar.

2.4.4 Plek op de weg

Een fietser die op de openbare weg rijdt, behoort tot het verkeer en hoort de correcte verkeersregels te kennen en toe te passen (zie hoofdstuk 4). Bij het ontbreken van een fietspad of fiets(suggestie)strook, rijdt de fietser op de rijbaan.

RIJBAAN

Op de rijbaan rijdt de fietser zoveel mogelijk rechts, waarbij hij een marge van minstens een halve meter tussen de fiets en de rand van de weg laat. Zo kan hij naar rechts uitwijken als dat nodig is. Hij is hierdoor ook beter zichtbaar en eist zijn plaats in het verkeer.

FIETSPAD

Als er een fietspad is, dan is de fietser verplicht hiervan gebruik te maken. Het fietspad is geen onderdeel van de rijbaan. Auto's en motorfietsen mogen er dus niet op rijden of **parkeren**.

Het zou wel kunnen dat de fietser voetgangers tegen kan komen, want zij mogen bij gebrek aan een stoep of een berm op het fietspad lopen. Tot op heden zijn er op Aruba maar enkele plaatsen waar een fietspad aangelegd is. Een fietspad kan een één- of **tweerichtingsfietspad** zijn. Deze fietspaden zijn aangeduid met het verkeersbord G1 'Verplicht fietspad' (zie afb. 2.15) en zijn soms voorzien van een afbeelding van een fiets die de rijrichting aangeeft.

afb. 2.15 Verkeersbord G1

FIETSSUGGESTIESTROOK

Een **fietssuggestiestrook** is een door middel van onderbroken strepen gemarkeerd gedeelte van de rijbaan waarop afbeeldingen van een fiets zijn aangebracht. (zie afb. 2.16)

afb. 2.16 Fietssuggestiestrook

De fietssuggestiestrook heeft een afwijkende kleur (vaak rood of blauw). Op een fietssuggestiestrook mag ander verkeer komen maar er mag geen ander verkeer op stoppen of parkeren.

OPSTAPPEN OP DE FIETS

Een fietser die opstapt op zijn fiets, moet een veilige plek kiezen waar hij kan opstappen. Bij voorkeur op het voetpad (de stoep) of in de berm. Bij het opstappen op zijn fiets, dient de fietser een aantal gedragsregels te volgen (zie gedragsregels nr. 15).

1. Stap op aan de rechterkant van de fiets. Als je op het voetpad (de stoep) staat is het veiliger dan op de rijbaan.
2. Plaats de fiets in de juiste rijrichting.
3. Zwaai je linkerbeen over de fiets zodat de fiets tussen je twee benen zit.
4. Kijk naar achteren of er geen fietsers aankomen.
5. Ga met je linkervoet op de linker trapper staan en zet af.

Gedragsregels (nr. 15) voor kinderen als fietser, bij het opstappen en wegrijden op een fiets

RECHTS AFSLAAN

Een fietser die een bocht naar rechts maakt, moet ervoor zorgen dat hij deze bocht zo scherp mogelijk maakt en niet uitwijkt op de weg. Hij moet in staat zijn om met één hand te kunnen fietsen omdat hij zijn rechterhand moet uitsteken om het overige verkeer te laten weten dat hij een bocht naar rechts zal maken.

1. Als je rechts afslaat, steek je je rechterhand uit.
2. Kijk altijd over je rechterschouder of er iemand op de rechterstoep en/of rechts op de rijbaan loopt. In dat geval geldt de regel: rechtdoor **op dezelfde weg gaat voor**: je moet de voetganger dan **voor laten gaan**, voordat je afslaat.
3. Verminder snelheid.
4. Als het veilig kan, maak je een kleine (korte) bocht naar rechts, met beide handen aan het stuur.

Gedragsregels (nr. 16) voor kinderen als fietser, rechts afslaan

afb. 2.17 Bocht naar rechts

LINKS AFSLAAN

Een fietser die vanaf een fietspad een bocht naar links maakt, moet een lange bocht maken zodat hij aan de rechterkant van de volgende weg uitkomt. Hij mag de bocht niet afsnijden. Als er geen fietspad aanwezig is, dan mag de fietser die links afslaat **voorsorteren** naar het midden van de weg. Dat kan alleen maar als de weg breed en overzichtelijk is en als er weinig verkeer is. De fietser moet in staat zijn om met één hand te kunnen fietsen omdat hij zijn linkerhand moet uitsteken om het overige verkeer te laten weten dat hij een bocht naar links zal maken. Bij het maken van een bocht naar links kan de fietser te maken krijgen met tegemoetkomend, **achteropkomend verkeer** of verkeer uit zijwegen. Hij moet dan de juiste voorrangsregels weten toe te passen (zie hoofdstuk 4.2).

1. Als je links afslaat, moet je altijd eerst achteromkijken over je linkerschouder.
2. Als er geen verkeer achteropkomt, steek je je linkerhand uit.
3. Laat tegemoetkomend verkeer op dezelfde weg voorgaan.
4. Geef zo nodig voorrang aan bestuurders uit de zijwegen.
5. Als het veilig kan, maak je een grote (lange) bocht naar links met beide handen aan het stuur.
6. Fiets in de linkerzijweg aan de rechterkant van de rijbaan.

Gedragsregels (nr. 17) voor kinderen als fietser, links afslaan

afb. 2.18 Bocht naar links

2.4.5 Obstakels als fietser

Tijdens het fietsen kan de fietser te maken krijgen met verschillende obstakels. Zo kunnen er obstakels op of langs de weg zijn waar hij niet gemakkelijk langs kan. Ook kan hij te maken krijgen met grote voertuigen die zijn zicht belemmeren. Het kind, als bestuurder van de fiets, is verantwoordelijk voor zijn eigen veiligheid en die van anderen. Hij moet rekening houden met de wegwerkers, tegenliggers en met andere verkeersdeelnemers.

OBSTAKELS OP DE WEG

Op de weg kan de fietser verschillende soorten obstakels tegenkomen, zoals afvalcontainers, geparkeerde auto's, vrachtauto's die aan het in- of uitladen zijn of wegwerkzaamheden. Als er obstakels op de weg staan, moet de fietser zo veilig mogelijk om de obstakels heen fietsen. Tegenliggers vormen hierbij het grootste gevaar.

1. Ga langzamer fietsen en zorg dat er minstens één meter afstand is tussen jou en het obstakel.
2. Is het obstakel een geparkeerde auto, kijk dan of de auto wil vertrekken. Dit kun je zien aan iemand die achter het stuur zit, brandende lichten aanheeft en aan de motor die aanstaat.
3. Kijk naar achteren of er geen verkeer aan komt rijden.
4. Kijk goed uit voor tegenliggers.
5. Laat het verkeer voorbijrijden.
6. Fiets langs het obstakel heen en fiets zo snel mogelijk naar jouw rechterweghelft.
7. Stap af als je niet voorbij kunt rijden.
8. Bij wegwerkzaamheden moet je opletten voor:
 - a. de werkers die op jouw weghelft lopen;
 - b. stenen, zand en ander vuil op de weg, slipgevaar;
 - c. andere weggebruikers die ook niet gewend zijn aan een opengebroken weg.

Gedragsregels (nr. 18) voor kinderen als fietser, bij obstakels op de weg

GROTE VOERTUIGEN OP DE WEG

Een ander obstakel op de weg kunnen grote voertuigen zijn. Een groot voertuig kan het zicht van de fietser belemmeren. Het gevaar van vrachtauto's en bussen is dat de chauffeur de fietser niet altijd goed kan zien. Een fietser dient zich daarvan bewust te zijn en dus afstand te houden van grote voertuigen.

De bestuurder van een bus of vrachtauto kan jou niet altijd goed zien.

1. Rijd er daarom nooit vlak achter of naast.
2. Steek er nooit vlak voor of achter over.
3. Blijf er minimaal drie meter voor of achter.
4. Vrachtauto of bus in zicht? Fiets dan achter elkaar! Want een vrachtauto of bus heeft veel ruimte nodig. Bij het maken van een bocht kunnen ze op de andere weghelft terecht komen.
5. Blijf ruim achter een vrachtauto als hij wil stoppen.
6. Staat een vrachtauto uit te laden en moet jij eromheen fietsen? Laat tegemoetkomend- en achteropkomend verkeer voorgaan. Ga achter elkaar fietsen als je met zijn tweeën bent.
7. Pas goed op voor de windvlaag als een vrachtauto je inhaalt. Je kunt gaan slingeren. Houd je stuur stevig vast.

Gedragsregels (nr. 19) voor kinderen als fietser, bij grote voertuigen op de weg

INHALEN

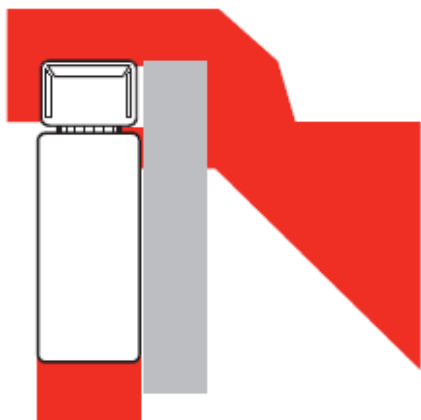
Een fietser die een andere weggebruiker wil gaan inhalen, moet dit doen op een plek waar het kan. Zo moet een fietser niet gaan inhalen op plekken waar het druk is, bij een **kruispunt**, in verkeerssituaties die **onoverzichtelijk** zijn, bij een bocht of op een smalle weg. Fietsters moeten elkáár links inhalen, ándere voertuigen mogen zij rechts inhalen.

1. Kijk eerst achterom (over je linkerschouder) of er geen achteropkomend verkeer is.
2. Laat tegemoetkomend verkeer passeren.
3. Maak een ruime bocht om de andere fietser.
4. Treuzel niet, haal zo snel mogelijk in.
5. Neem zo snel mogelijk weer de goede plek op de weg in, door naar rechts te gaan, maar pas op dat je de andere fietser niet de weg afsnijdt.

Gedragsregels (nr. 20) voor kinderen als fietser, bij het inhalen van een fietser

2.4.6 De dode doek

Dode hoeken gelden niet alleen voor voetgangers, maar ook voor de fietser. Dit zijn plekken rondom grote voertuigen (vrachtauto, vuilnisauto en bussen) waar de fietser ineens onzichtbaar wordt voor de bestuurder. Zelfs in de spiegel kan de bestuurder de fietser niet zien. Dode hoeken zitten aan de rechterkant, aan de voorkant en aan de achterkant van grote voertuigen. Als de fietser in een dode hoek van een vrachtauto rijdt en de vrachtauto rechtsaf slaat, kan de fietser door de vrachtauto aangereden worden.

afb. 2.19 De dode hoek

De rode zones in afb. 2.20 geven de dode hoeken aan. Als de fietser zich daar bevindt, is hij vrijwel onzichtbaar voor de bestuurder. De grijze zone is de gevaarlijkste plek voor de fietsers. Het is de taak van de fietser om zichzelf zichtbaar te maken, zodat hij niet in de dode hoek terecht komt. Dit is voor zijn eigen veiligheid.

1. Ga nooit vlak voor of achter een groot voertuig staan. Blijf ruim achter een groot voertuig, minimaal drie meter. Zo kan de chauffeur je goed zien.
2. Maak oogcontact als je eerder dan de chauffeur voor de stopstreep staat. Zorg dat hij je ziet. Als hij reageert weet je zeker dat hij je gezien heeft.
3. Laat het grote voertuig voor gaan. Dat is altijd veiliger.
4. Een groot voertuig dat rechtsaf gaat, kan de bocht afsnijden. Blijf daarom altijd rechts en ruim achter een groot voertuig.
5. Een groot voertuig dat linksaf gaat, heeft veel ruimte nodig. Houd daar rekening mee.
6. Wijk uit naar de stoep als je klem komt te zitten.

Gedragsregels (nr. 21) voor kinderen als fietser, bij de dode hoek

Hoofdstuk 3 Taal van de weg

In dit hoofdstuk wordt communicatie in het verkeer behandeld.

Op de weg wordt als het ware een taal gebruikt. Deze taal bestaat uit tekens en signalen die weggebruikers aan elkaar geven of tekens die vast staan. Deze tekens zijn internationaal geregeld om de verkeersveiligheid wereldwijd te bevorderen. Alle landen die het verdrag van Genève (internationale verkeersregels en veiligheidseisen) hebben ondertekend, moeten zich aan deze regels houden. Zo kun je zowel actief als passief communiceren met anderen in het verkeer, waar dan ook ter wereld, zonder dezelfde taal te spreken.

3.1 Actieve taal van de weg

Met actieve taal van de weg worden de tekens bedoeld die de verkeersdeelnemers met elkaar gebruiken om hun bedoelingen duidelijk te maken. Deze tekens kunnen we onderverdelen in:

1. tekens van de fietser;
2. tekens van de motorvoertuigen;
3. tekens van de [verkeersregelaars](#) (politie en verkeersbrigadiers).

3.1.1 Tekens van de fietser

Tekens die fietsers geven zijn:

- het gebruik van de fietsbel als er gevaar is;
- het uitsteken van een arm, wanneer de fietser van richting gaat veranderen (zie afb. 3.1).

afb. 3.1 Een fietser die haar arm uitsteekt bij het afslaan

3.1.2 Tekens van de motorvoertuigen

Tekens die motorvoertuigen geven zijn:

- het toeteren bij gevaar;
- het gebruik van sirene en **zwaailichten** bij **voorrangsvoertuigen**. Alleen de politie, de brandweer en de ambulance mogen blauwe zwaailichten gebruiken;
- het richting aangeven middels richtingaanwijzers bij het links of rechts afslaan;
- de remlichten bij het stoppen of bij het plotseling vaart verminderen;
- de witte achteruitrijlichten en een extra pieptoon bij vrachtauto's bij het achteruitrijden;
- het gebruik van gele zwaailichten (waarschuwingslichten) op bijzondere voertuigen als zij 'aan het werk zijn', bijvoorbeeld sleepwagen, vuilnisauto, tractor.

afb. 3.2 Ambulance met sirene en zwaailichten

3.1.3 Tekens van de verkeersregelaars (politie en verkeersbrigadiers)

Tekens van de verkeersregelaars zijn:

- het maken van handgebaren door een politieagent (zie afb. 3.3);
- het geven van een stopteken door het stopbord te tonen door een verkeersbrigadier (zie afb. 3.4).

afb. 3.3 Politieagent met handgebaren

afb.3.4 Verkeersbrigadier met stopbord

3.2 Passieve taal van de weg

Met passieve taal van de weg worden de tekens bedoeld die aangeven hoe de verkeersdeelnemers zich moet verplaatsen en welke regels daarbij horen. Deze tekens kunnen we onderverdelen in:

1. verkeerslichten en voetgangerslichten;
2. verkeersborden;
3. bewegwijzering;
4. bochtschilden en verkeershekken;
5. wegmarkeringen;
6. vluchtheuvels;
7. verkeersplateaus;
8. verkeersremmers.

3.2.1 Verkeerslichten en voetgangerslichten

Een verkeerslicht bestaat uit drie kleuren en geeft informatie aan bestuurders.

- Groen licht: De bestuurder moet doorrijden, tenzij het kruispunt vol is, dan moet hij wachten.
- Oranje licht: De bestuurder moet stoppen. Mocht een bestuurder dichtbij de streep van een kruispunt zijn en niet veilig kunnen stoppen, dan mag hij doorrijden.
- Rood licht: De bestuurder moet stoppen (zie afb. 3.5).

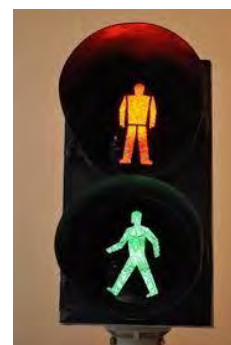
Een voetgangerslicht bestaat uit twee kleuren en geeft informatie aan voetgangers. De meeste voetgangerslichten werken pas als je de drukknop gebruikt.

- Groen licht: De voetganger mag oversteken als het verkeer gestopt is (zie afb. 3.6).
- Groen knipperend licht: De voetganger moet snel doorlopen, want het groen licht gaat op rood springen.
- Rood licht: De voetganger moet stoppen. Als het licht echter op rood springt tijdens het oversteken, moet de voetganger gewoon doorlopen en niet teruglopen.

Sommige voetgangerslichten maken geluid. Namelijk bij rood licht een tikkend geluid en bij groen licht een ratelend geluid. Zo kunnen blinden en slechtzienden horen of het licht op groen of op rood staat.

afb. 3.5 Verkeerslicht

afb. 3.6 Voetgangerslicht

3.2.2 Verkeersborden

De verkeersborden zijn een belangrijk onderdeel van de taal van de weg. Ze vertellen namelijk verschillende regels. Als weggebruikers zich op de openbare weg verplaatsen, moeten ze altijd opletten wat voor soort verkeersborden er staan en of deze voor hen bestemd zijn. Hierdoor komen ze te weten wat ze wel en niet mogen doen, of juist moeten doen. Ook voorrang kan door verkeersborden geregeld worden. Zijn er geen verkeersborden, dan gelden de voorrangsregels die in hoofdstuk 4 beschreven staan.

VIJF SOORTEN VERKEERSBORDEN

Het moment dat een verkeersdeelnemer een verkeersbord tegenkomt, gelden de regels van het geplaatste verkeersbord. Hij/zij moet de regels volgen. Daarom is het belangrijk om te weten wat de verkeersborden betekenen. Er zijn vijf soorten verkeersborden:

1. 'Kijk, hier is'-borden (aanwijzingsborden)

Dit zijn rechthoekige of vierkante blauwe borden.

Wat er is, is te zien aan het teken in het bord.

2. 'Je moet hier'-borden (gebodsborden)

Dit zijn ronde blauwe borden. Wat er moet, is te zien aan het teken in het bord. Deze borden verplichten het verkeer om in een bepaalde richting te rijden en gelden alleen voor het kruispunt of splitsing waar de borden staan. Het bord kan je ook verplichten op een bepaalde plaats te fietsen.

3. 'Je mag hier niet'-borden (verbodsborden)

Dit zijn ronde witte borden met een rode rand. Wat niet mag, is te zien aan het teken in het bord. Deze borden vertellen wat het verkeer niet mag doen en waar ze niet mogen rijden of lopen.

4. 'Pas op...!'-borden (waarschuwborden)

Dit zijn driehoekige witte borden met de punt naar boven en een rode rand. Waarvoor er moet worden opgepast, is te zien aan het teken in het bord. Deze borden waarschuwen het verkeer voor een gevaar dat er is of kan ontstaan. Het gevaar wordt op het bord aangegeven.

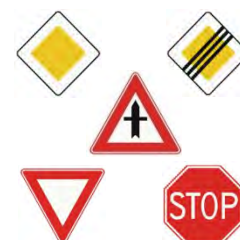

5. Voorrangsborden

Deze borden hebben geen vaste vorm of kleur.

Ze geven aan wie voorrang krijgt of moet geven op een kruispunt.

De voorrangsborden gelden alleen voor bestuurders. Dus ook voor fietsers.

HOE VERSCHILLENDE SOORTEN VERKEERSBORDEN SAMENWERKEN

Er zijn verkeersborden, die samenwerken om ongelukken te voorkomen. Zoals verkeersborden bij een éénrichtingsweg en bij een opengebroken weg (werk in uitvoering).

- Éénrichtingsweg

Wanneer een bestuurder een éénrichtingsweg inrijdt, ziet hij bord **C3** of **C4**. Deze borden gelden alleen voor bestuurders. **C3** staat aan het begin van de weg en **C4** als hij van een zijweg de éénrichtingsweg wil inrijden (zoals bij een T-weg). Deze borden vertellen de bestuurder dat hij een éénrichtingsweg inrijdt. Op dat moment gelden de regels van een éénrichtingsweg. Als de bestuurder deze weg inrijdt, volgt hij de richting die de pijl aangeeft. Hij mag niet omkeren en ook niet achteruitrijden. Aan het eind van dezelfde weg, bij de ingang in tegengestelde richting, staat bord **C2**. De bestuurder ziet dat hij deze straat niet in mag rijden.

C2

C3

C4

- Opeengebroken weg (werk in uitvoering)

Als er op of langs een weg gewerkt wordt, wordt het bord **J9** langs de weg geplaatst in verband met de verkeersveiligheid. Vaak is er dan ook sprake van een wegversmalling (**J10**, **J11**, **J12**). Soms wordt ook bord **J19** geplaatst, om de bestuurders er op te wijzen dat ze ergens voor op moeten passen.

J9

J10

J11

J12

J19

HOE VERSCHILLENDE SOORTEN BORDEN VOOR VERWARRING KUNNEN ZORGEN

Er zijn twee verkeersborden die nogal eens voor verwarring zorgen bij bestuurders, dat zijn het vierkante blauwe bord **C3** en het ronde blauwe bord **D3**.

Belangrijk verschil is dat het vierkante **C3**-bord een 'Kijk, hier is...'-bord is en het ronde **D3**-bord een 'Je moet hier...'-bord is.

C3

D3

- Bord C3 vertelt de bestuurder dat deze weg een éénrichtingsweg is. Hij is niet verplicht hierin te rijden. De bestuurder *mag* hier ook links of rechts afslaan of op elk gegeven moment afslaan. Hij mag niet op dezelfde weg omkeren en terugfietsen.
- Bord D3 betekent heel iets anders. Dit bord komt voor op een tweerichtingsweg en niet op éénrichtingsweg! Op het moment dat de bestuurder D3 tegenkomt, *moet* hij rechtdoor rijden. Hij mag niet links of rechts afslaan. Eénmaal voorbij dit verkeersbord en het kruispunt, mag hij/zij dus wel omkeren en op dezelfde weg terugrijden. Op deze weg kan de bestuurder tegemoetkomend verkeer (tegenliggers) verwachten.

3.2.3 Bewegwijzering

Met **bebewijzering** worden **wegwijzers** en **wegnummers** bedoeld die bestuurders helpen de weg te vinden naar de plaats waar ze heen moeten.

K1

Wegwijzer

K2

Wegnummer

3.2.4 Bochtschilden en verkeershekken

Een **bochtschild** waarschuwt een bestuurder voor een naderende bocht. De pijlen op deze bochtschilden kunnen naar links of naar rechts wijzen.

L1

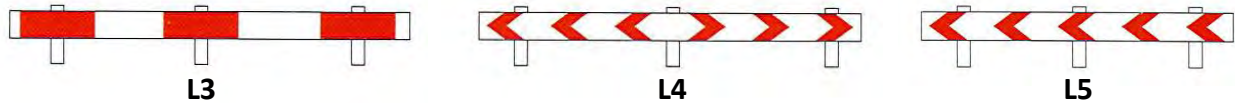
Nadering zeer scherpe bocht

L2

Nadering scherpe bocht

Verkeershekken (met en zonder aangegeven rijrichting) waarschuwen een bestuurder voor een T-weg. Hij kan niet verder rechtdoor rijden en kan alleen links en/of rechts afslaan.

afb. 3.7 Verkeershek L4 bij T-weg

3.2.5 Wegmarkeringen

Verkeerstekens op het wegdek (**wegmarkeringen**) geven aan wat een verkeersdeelnemer wel en niet mag/moet doen. Er zijn verschillende wegmarkeringen op de wegen:

ONDERBROKEN STREEP (stippellijn)

Een **onderbroken streep** verdeelt de rijbaan in rijstroken (zie afb. 3.8). De bestuurder mag hier bij het veranderen van richting of tijdens het inhalen, met zijn voertuig overheen rijden.

afb. 3.8 Rijbaan met een onderbroken streep

DOORGETROKKEN STREEP (witte lijn)

Deze lijn verdeelt de rijbaan in rijstroken (zie afb. 3.9). De bestuurder mag nooit met zijn voertuig over deze **doorgetrokken streep** rijden.

afb. 3.9 Rijbaan met een doorgetrokken streep

STOPSTREEP

Een doorgetrokken streep kan ook dwars op de weg staan en geeft dan aan waar je moet stoppen. Zoals een **stopstreep** bij een kruispunt met verkeerslichten of verkeersborden (zie afb. 3.10). Een bestuurder mag deze stoplijn pas passeren wanneer het verkeerslicht op groen springt of (als er geen verkeerslichten aanwezig zijn) pas nadat zijn voertuig helemaal tot stilstand gekomen is en er geen verkeer nadert dat hij voorrang moet verlenen.

afb. 3.10 Rijbaan met een stopstreep

GELE STREEP

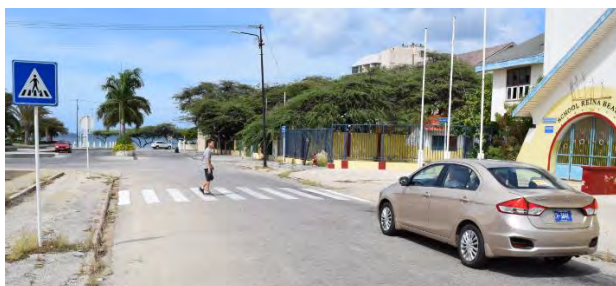
Een gele streep is langs een rijbaan te zien (zie afb. 3.11). De stoeprand is geel geverfd. Hier mogen de bestuurders hun voertuigen niet parkeren. Een fiets mag daar ook niet staan. Deze gele strepen zie je bij een bushalte, de luchthaven, een brandweerput enzovoorts.

afb. 3.11 Een gele streep langs de rijbaan

ZEBRAPAD

Een zebrapad (voetgangersoversteekplaats met zebramarkering) is te herkennen aan de brede witte strepen op het wegdek van de rijbaan/het fietspad. Langs de weg staat vaak aan beide kanten van het zebrapad het verkeersbord E9 (zie afb. 3.12).

afb. 3.12 Rijbaan met zebrapad en verkeersbord E9

HAAIENTANDEN

Haaientanden zijn kleine omgekeerde driehoeken, die op één lijn, dwars op het wegdek zijn geverfd (zie afb. 3.13). Ze hebben dezelfde betekenis als het verkeersbord B4. Je moet voorrang verlenen aan al het verkeer dat van links en rechts komt als de haaientanden met de punt naar je toewijzen.

afb. 3.13 Rijbaan met haaientanden en verkeersbord B4

VOORSORTEERVAKKEN

Voor een **kruising** of **rotonde** kan de rijbaan zijn ingedeeld in **voorsorteervakken** (zie afb. 3.14). In elk voorsorteervak staat dan een pijl. Bestuurders die de richting van de pijl op willen, moeten gebruik maken van het juiste vak.

afb. 3.14 Rijbaan met voorsorteervakken

VERDRIJVINGSVLAK

Een **verdriftingsvlak** is een gedeelte van de rijbaan dat gemarkeerd is met schuine strepen (sergeantstrepen) waar bestuurders niet overheen mogen rijden (zie afb. 3.15). Een verdriftingsvlak bevindt zich meestal aan het begin of het einde van een **invoegstrook** of een **uitvoegstrook**.

afb. 3.15 Rijbaan met een verdriftingsvlak

FIETSSUGGESTIESTROOK

Een fietssuggestiestrook is een voor fietsers gereserveerd onderdeel van de rijbaan. De fietssuggestiestrook is herkenbaar aan de fietssymbolen. Het asfalt van een fietssuggestiestrook heeft meestal een andere kleur (bijvoorbeeld blauw).

Doordat er een onderbroken streep langs de fiets-suggestiestrook loopt, mogen andere bestuurders er wel komen, maar alleen als ze daarmee geen fietsers hinderen.

afb. 3.16 Fietssuggestiestrook

3.2.6 Vluchtheuvels

Een vluchtheuvel is een (meestal) verhoogde plek midden op de rijbaan, waar voetgangers of fietsers kunnen wachten met oversteken (afb.3.15). Een vluchtheuvel zorgt ervoor dat het oversteken van een drukke of brede weg in twee keer kan gebeuren.

Je hoeft eerst alleen maar te letten op verkeer van links. Op de vluchtheuvel kijk je dan naar rechts en wacht daar op eventueel aankomend verkeer.

afb. 3.17 Vluchtheuvel

3.2.7 Verkeersplateaus

Op Aruba worden steeds vaker **verkeersplateaus** (**verkeersdrempels**) geplaatst voor de veiligheid van de voetgangers. Bijvoorbeeld op wegen bij scholen, bij de hotels en bij de luchthaven. Een verkeersplateau dwingt een bestuurder om snelheid te verminderen. Langs de weg staat vaak aan beide kanten het verkeersbord J19 met **onderbord**, om bestuurders te waarschuwen dat ze een verkeersplateau naderen (zie afb. 3.17).

afb. 3.18 Rijbaan met verkeersplateau en verkeersbord J19 met onderbord

3.2.8 Verkeersremmers

Ook zie je steeds meer **verkeersremmers**. Deze metalen bolsegmenten worden op de rijbaan geplaatst om het auto- en vrachtverkeer af te laten remmen (afb.3.19). Omdat de wielen van de (vracht)auto altijd één bol raken krijgt men, naast het voorwaartse remmende effect, ook een zijwaartse afremming.

afb. 3.19 Verkeersremmers

3.3 Kruispunten

Een kruispunt is een ontmoetingspunt van wegen, waar het verkeer van richting mag en kan veranderen. Er zijn verschillende soorten kruispunten:

1. gelijkwaardig kruispunt
2. ongelijkwaardig kruispunt
3. voorrangskruispunt
4. kruispunt met verkeerslichten
5. rotonde

3.3.1 Gelijkwaardig kruispunt

Een **gelijkwaardig kruispunt** is een kruispunt waarbij de kruisende wegen dezelfde waarde hebben. Ze zijn allemaal verhard of allemaal onverhard. Het is een kruispunt waar de voorrang niet geregeld wordt door voorrangsborden, verkeerslichten of verkeerstekens op de weg (haaiantanden).

afb. 3.20 Gelijkwaardig kruispunt

3.3.2 Ongelijkwaardig kruispunt

Een **ongelijkwaardig kruispunt** is een kruispunt waarbij de kruisende wegen *niet* dezelfde waarde hebben, zoals bijvoorbeeld een kruispunt met verharde- en onverharde wegen.

afb. 3.21 Ongelijkwaardig kruispunt

3.3.3 Voorrangskruispunt

Een **voorrangskruispunt** is een kruispunt waarbij voorrang wordt geregeld door voorrangsborden en verkeerstekens op de weg (haaiantanden).

afb. 3.22 Voorrangskruispunt

3.3.4 Kruispunt met verkeerslichten

Bij een kruispunt waarbij voorrang wordt geregeld door verkeerslichten, staan ook altijd voorrangsborden, ingeval de verkeerslichten niet werken.

afb. 3.23 Kruispunt met verkeerslichten

3.3.5 Rotonde

Veel kruispunten op Aruba zijn vanwege de verkeersveiligheid vervangen door rotondes. Een rotonde is een bijzonder soort kruispunt waar wegen uit tenminste drie richtingen samenkomen in de vorm van een rond plein. Het verkeer rijdt met een verplichte, rondgaande rijrichting tegen de klok in. Door rond te rijden stroomt het verkeer sneller door. Er zijn dan ook geen verkeerslichten nodig.

De rotonde is te herkennen aan verkeersbord **D1**:

Als je op de rotonde rijdt, moet je de richting van de pijlen volgen. Soms moet je als fietser op de rotonde rijden; soms gaat het fietspad om de rotonde heen.

Bij een rotonde moet je goed op de voorrangsborden en haaiantanden letten om te zien of je voorrang moet geven of voorrang krijgt. Bijna alle rotondes op Aruba zijn door middel van voorrangsborden geregeld. Wanneer er geen voorrangsborden staan, zoals bij de rotondes van Pavia Park en Wayaca Residence, gelden dezelfde regels als bij een gelijkwaardig kruispunt.

Er zijn verschillende soorten rotondes:

- minirotonde
- ei-rotonde
- spiraalrotonde

MINIROTONDE

Een **minirotonde** is de meest eenvoudige en goedkoopste uitvoering van een rotonde. Een minirotonde bestaat uit slechts één rijstrook. In het midden is een lichte verhoging aangebracht.

afb. 3.25 Mini-rotonde

EI-ROTONDE

Bij een **ei-rotonde** heeft de hoofdrichting twee invoegstroken en twee uitvoegstroken. De zijrichtingen hebben elk één invoegstrook en één uitvoegstrook.

afb. 3.26 Ei-rotonde

SPIRAALROTONDE

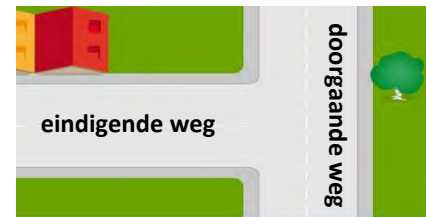
Bij een spiraalrotonde heeft de hoofdrichting drie invoegstroken en twee uitvoegstroken. De zijrichtingen hebben elk drie invoegstroken en één of twee uitvoegstroken. Bij een grote **spiraalrotonde** zijn er sorteervakken. Dat betekent dat de bestuurder bij het oprijden van de rotonde, de rijbaan voor zijn rijrichting kiest en deze moet aanhouden.

afb. 3.27 Spiraalrotonde

3.4 T-weg

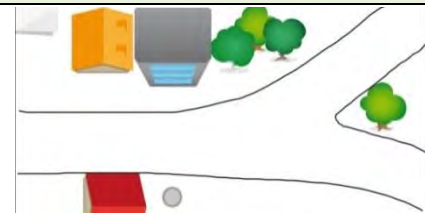
Een T-weg is een driesprong, waarbij twee wegen in elkaars verlengde liggen en waar de derde weg loodrecht op staat en eindigt. Een T-weg ontstaat vaak doordat een doorgaande weg een zijweg krijgt. Vanwege de verkeersveiligheid wordt de zijweg loodrecht aangesloten op de doorgaande weg. Een T-weg komt op Aruba vaak voor.

afb. 3.28 T-weg

3.5 Y-splitsingen

Een **Y-splitsing** is een plaats waar een weg zich splitst. Het is een driesprong waarbij maximaal één rechte hoek tussen de wegen ligt. Als er twee rechte hoeken zijn dan heet het een T-weg. Het gaat hier dus over een weg die zich op een bepaald moment naar voren open splitst in twee delen. Hier gelden dezelfde regels als bij een gelijkwaardig kruispunt.

afb. 3.29 Y-splitsing

Doordat de wegen schuin op elkaar aansluiten en de vorm niet altijd gelijk is, is een Y-splitsing onoverzichtelijker dan een T-weg. Hierdoor is de Y-splitsing de meest verwarrende verkeerssituatie die we op de openbare weg aan kunnen treffen. Want wie komt van rechts en wie is tegemoetkomend verkeer?

Er zijn twee soorten Y-splitsingen:

- Y-splitsing met een gestrekte hoek;
- Y-splitsing met een rechte hoek.

Y-SPLITSING MET EEN GESTREKTE HOEK

Bij een **Y-splitsing met een gestrekte hoek** zullen er bestuurders zijn die tegemoetkomend verkeer aan kunnen treffen.

Y-SPLITSING MET EEN RECHTE HOEK

Bij een **Y-splitsing met een rechte hoek** krijgen alle bestuurders met verkeer van rechts te maken.

Het vervelende is dat je bij deze Y-splitsingen vaak niet van tevoren duidelijk kunt zien om welk soort Y-splitsing het nu gaat. Ook staan er op Aruba geen bijbehorende verkeersborden bij deze Y-splitsingen.

Hoofdstuk 4 Verkeersregels op het land

Verkeersregels zijn gemaakt om ervoor te zorgen dat er geen ongelukken gebeuren. Rekening houden met elkaar is daarbij de belangrijkste regel waar iedereen zich aan moet houden. In dit hoofdstuk worden de regels uitgelegd die horen bij het verlenen van voorrang en het voor laten gaan bij verschillende soorten kruispunten, splitsingen en bij andere verkeerssituaties.

4.1 Voorrangspiramide

In het verkeer zijn er verschillende regels en aanwijzingen die toegepast moeten worden door verkeersdeelnemers. Geüniformeerde politie/verkeersbrigadiers, voorrangvoertuigen, verkeerslichten, verkeersborden/verkeerstekens en verkeersregels zorgen ervoor dat het verkeer in goede banen geleid wordt. De volgorde waarin deze aanwijzingen en regels toegepast moeten worden, is weergegeven in de voorrangspiramide.

afb. 4.1 Voorrangspiramide

1. De aanwijzingen van de geüniformeerde politie en/of verkeersbrigadiers moeten opgevolgd worden.
2. Als er geen geüniformeerde politie of verkeersbrigadiers zijn, dan dienen de aanwijzingen van de verkeerslichten opgevolgd te worden.
3. Als er geen geüniformeerde politie of verkeersbrigadiers, noch verkeerslichten aanwezig of niet in werking zijn, dan dienen de regels van de verkeerstekens langs en op de weg opgevolgd te worden.
4. Als er geen geüniformeerde politie of verkeersbrigadiers, noch verkeerslichten, of verkeerstekens langs en op de weg aanwezig zijn, dan dienen de verkeersregels opgevolgd te worden.

Er is echter een bijzondere regel: Een voorrangsvoertuig met **optische verlichting** (zwaailichten) en sirene (de ambulance, politieauto en brandweerauto) heeft te allen tijde voorrang. Ga netjes aan de kant zodat het voertuig gemakkelijk kan passeren.

4.1.1 Voorrang

Als bestuurder moet je soms **voorrang geven** en soms **voorrang krijgen**. De begrippen 'voorrang geven' en 'voorrang krijgen' worden gebruikt in situaties waarin bestuurders op kruispunten te maken krijgen met bestuurders die uit de zijweg (van links of rechts) komen.

De voorrangsregels en voorrangsborden gelden *alleen* voor bestuurders onderling. Als je loopt, skatet, skelt, stept of op een skateboard rijdt, ben je voetganger en gelden de voorrangsborden en voorrangsafspraken niet voor jou. Voetgangers moeten bestuurders die uit de zijweg komen altijd eerst/voor laten gaan.

VOORRANG GEVEN OF VERLENEN

Dit betekent een bestuurder de kans geven om ongehinderd zijn weg te vervolgen. De bestuurder die voorrang verleent moet afremmen en duidelijk laten zien dat hij stopt, zodat de andere bestuurder kan doorrijden zonder dat er een ongeluk gebeurt.

VOORRANG KRIJGEN

Dit betekent dat een bestuurder de kans krijgt om voor te gaan. De bestuurder moet wel opletten of het overige verkeer ook echt stopt, zodat hij kan doorrijden zonder dat er een ongeluk gebeurt. Maar, neem nooit voorrang! Wacht altijd met verdergaan tot je voorrang krijgt.

4.1.2 Voorgaan en voor laten gaan

De begrippen voorgaan en voor laten gaan worden gebruikt in situaties waarin voetgangers en bestuurders met elkaar te maken krijgen, in andere situaties dan voorrangssituaties.

Bijvoorbeeld, bij:

- de regel: rechtdoor op dezelfde weg gaat voor;
- een zebrapad;
- een uitrit;
- een wegrijdende bus;
- een parkeerplaats.

Voetgangers doen niet mee in de voorrang. Voetgangers zijn geen bestuurders maar behoren wel tot het verkeer. Bij voetgangers wordt niet gesproken over het verlenen van voorrang, maar over het voorgaan en voor laten gaan.

- *Voorgaan* betekent dat een voetganger of bestuurder eerst mag gaan.
- *Voor laten gaan* betekent dat een voetganger of bestuurder de andere verkeersdeelnemers eerst moet laten gaan.

(Een handigheidje hierbij kan zijn: Zie je de voetganger in het gezicht of op de rug, dan moet je hem voor laten gaan.)

afb. 4.2 Voorgaan en voor laten gaan

Het is niet de bedoeling om de kinderen nadrukkelijk het verschil tussen de begrippen *voorrang* en *voorgaan* aan te leren. Het is vooral belangrijk dat ze weten in welke situaties ze de ander voor moeten laten gaan of dat ze zelf voor mogen gaan.

Voorgaan en voor laten gaan	als je loopt	als je fietst
Je mag <i>voorgaan</i> als je bij het zebrapad wilt oversteken.	X	
Iemand die achteruitrijdt, moet jou <i>voor laten gaan</i> .	X	X
Je mag <i>voorgaan</i> als een auto wil weggrijden van een parkeerplaats.	X	X
Je mag <i>voorgaan</i> als een auto uit een uitrit komt rijden.	X	X
Je moet mensen die slecht ter been zijn of die slecht kunnen zien <i>voor laten gaan</i> bij het oversteken.		X
Je moet iemand die wil oversteken bij het zebrapad <i>voor laten gaan</i> .		X
<u>Kleine (korte) bocht gaat voor grote (lange) bocht.</u>		X
Je mag <i>voorgaan</i> als een bus wil weggrijden bij de halte.		X

afb. 4.3 Verschil tussen voorgaan en voor laten gaan

4.2 Voorrangsregels

De voorrangspiramide bepaalt de volgorde waarin aanwijzingen en regels toegepast moeten worden. Als er geen hulpmiddelen (zoals verkeerslichten, verkeersborden of tekens langs of op de weg) aanwezig zijn, is het zaak dat bij het naderen van een kruispunt of Y-splitsing het juiste kruispunt/Y-splitsing herkend wordt en de voorrangsregels van het specifieke kruispunt/Y-splitsing goed toegepast worden.

Bijzondere voorrangsregel: Voorrangsvoertuigen met optische verlichting (zwaailichten) en sirene hebben altijd en overal voorrang op al het verkeer. Een voorrangsvoertuig is:

- politieauto met loeiende sirene en optische verlichting aan;
- brandweerauto met loeiende sirene en optische verlichting aan;
- ambulance met loeiende sirene en optische verlichting aan.

4.2.1 Voorrangsregels voor voetgangers

Voor **voetgangers** gelden de volgende regels:

- Voetgangers moeten altijd alle bestuurders die van links en rechts komen (op de openbare weg) voor laten gaan.
- Bestuurders moeten voetgangers voor laten gaan als:
 - de voetganger rechtdoor op dezelfde weg gaat (zie afb. 4.2);
 - de voetganger een zebrapad oversteeft of wil gaan oversteken;
 - de voetganger bij een geregelde oversteekplaats groen licht heeft;
 - het een voetganger betreft die blind/slechtziend is (voorzien van een [blindenstok](#); een witte stok met rode ringen) of zich moeilijk kan voortbewegen;
 - de bestuurder uit een uitrit komt;
 - de bestuurder van een bus na het in- of uitstappen van de passagiers weg wil rijden.

4.2.2 Voorrangsregels voor bestuurders

Voor **bestuurders** gelden de volgende voorrangsregels:

ALGEMENE VOORRANGSREGELS

1. Alle verkeersdeelnemers moeten de aanwijzingen van de geüniformeerde politieagent of verkeersbrigadier volgen.
2. Zijn er verkeerslichten, dan gaat het verkeer dat groen licht heeft eerst.
3. Bij het verlenen van voorrang zijn er verkeersborden en verkeerstekens op en langs de weg die samen moeten werken om het verkeer veilig te laten doorstromen. In hoofdstuk 3 zijn alle verkeersborden en verkeerstekens beschreven. Bestuurders op een [voorrangsweg](#) hebben voorrang op bestuurders die een voorrangsweg naderen.

4. Bij het ontbreken van geüniformeerde politie, verkeersbrigadiers, verkeerslichten, verkeersborden, verkeerstekens langs of op de weg, gelden er vastgestelde algemene en specifieke voorrangsregels.

Algemene voorrangsregels, die voor ieder soort kruispunt gelden:

- Bestuurders moeten een tram te allen tijde voorrang geven op welk kruispunt dan ook. Een afslaande tram heeft ook voorrang op rechtdoorgaand verkeer op dezelfde weg.
- Bestuurders die uit een uitrit komen, moeten voorrang geven aan alle verkeersdeelnemers op de weg.
- Wanneer er zich een obstakel (bijvoorbeeld een bloembak of geparkeerde auto) op de weg bevindt en tegemoetkomende bestuurders elkaar niet meer kunnen passeren, moet de bestuurder aan wiens zijde het obstakel zich bevindt, voorrang verlenen aan de ander.

SPECIFIEKE VOORRANGSREGELS

Bij **een gelijkwaardig kruispunt** en **een rotonde zonder verkeersborden**:

- Motorvoertuigen hebben voorrang op niet-motorvoertuigen.
- Bij gelijkwaardige voertuigen heeft een bestuurder van rechts voorrang.
- Rechtdoorgaand verkeer (maakt niet uit of het motorvoertuigen of niet-motorvoertuigen zijn) op dezelfde weg gaat voor op afslaand verkeer op die weg, inclusief voetgangers.
- Afslaande bestuurders die een korte bocht maken (dus rechtsaf), hebben voorrang op afslaande bestuurders die een lange bocht maken (dus linksaf).

Bij **een ongelijkwaardig kruispunt**:

- Bestuurders die van een onverharde weg komen, moeten voorrang verlenen aan bestuurders die op een verharde weg van links en/of rechts komen.

Bij **een T-weg**

- Bij een T-weg hebben bestuurders op de doorgaande weg, voorrang op bestuurders van de eindigende weg. Verkeer van rechts heeft dus geen voorrang.
- Als je op de eindigende weg van een T-weg rijdt, moet je voorrang geven aan de bestuurders op de doorgaande weg. Verkeer van rechts heeft dus geen voorrang.
- Motorvoertuigen hebben geen voorrang op niet-motorvoertuigen.
- Er is geen verschil tussen verharde en onverharde wegen.

Bij **een Y-splitsing met een gestrekte hoek**:

- Bij een Y-splitsing met een gestrekte hoek moet een bestuurder die af wenst te slaan voorrang verlenen aan al het tegemoetkomend verkeer, ongeacht of het niet-motorvoertuigen of motorvoertuigen zijn en ongeacht of het een verharde of onverharde weg is.

Bij een Y-splitsing met een rechte hoek:

- Bij een Y-splitsing met een rechte hoek hebben bestuurders die van rechts komen voorrang. Hier gelden de voorrangsregels van een gelijkwaardig kruispunt.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Gedragsregels voor de leerlingen

Bijlage 2: Verkeersborden

Bijlage 3: Test uzelf!

Bijlage 4: Verkeersbegrippen

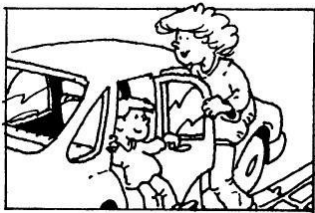
Bijlage 1: Gedragsregels voor de leerlingen

GEDRAGSREGELS VOOR HET KIND ALS PASSAGIER

GEDRAGSREGEL 1

Voor kinderen als passagier:

Bij het in-en uitstappen

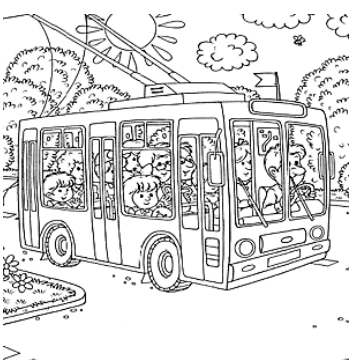

1. Wacht tot de auto helemaal stil staat.
2. Stap pas in of uit de auto, als je toestemming krijgt van je ouders of andere volwassenen.
3. De volwassene bepaalt het goede moment en let op de veiligheid.
4. Stap in aan de kant van de stoep of de berm.
5. Stap achterin de auto (of voorin als je 12 jaar of ouder bent) en doe direct je gordel aan.
6. Leid de bestuurder niet af.
7. Hang niet uit het raam en gooi geen spullen naar buiten.
8. Wacht tot de auto helemaal stilstaat en je toestemming krijgt om uit te stappen.
9. Stap altijd uit aan de kant van de stoep of de berm.
10. Kijk eerst goed naar achteren of er niemand aankomt en maak dan pas de deur open.
11. Ren niet meteen weg, maar wacht op je vader of moeder, vooral als je moet oversteken.

GEDRAGSREGEL 2

Voor kinderen als passagier:

In de bus of tram

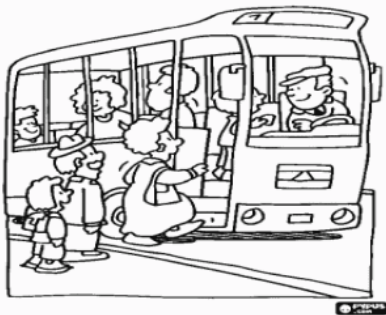

1. Ben je in de bus of tram, ga dan snel zitten.
2. Blijf netjes op je plaats zitten.
3. Leid de bus- of tramchauffeur niet af. Niet schreeuwen, spelen, lopen of rennen in de bus.
4. Zet de tas op je schoot of vóór je voeten.
5. Hang niet uit het raam.
6. Sta op voor mensen die minder mobiel zijn.
7. Houd je aan de regels van de bus of tramchauffeur en luister naar wat hij zegt.
8. Ben je bij je eindbestemming, sta dan pas op als de bus of tram stilstaat.

GEDRAGSREGEL 3

Voor kinderen als passagier:

Bij het in-en uitstappen

1. Wacht op de stoep of langs de weg. Ga niet te dicht bij een stoeprand staan.
2. Speel niet bij de bus- of tramhalte en wacht op je beurt.
3. Laat de bus of tram helemaal stilstaan.
4. Laat passagiers die uitstappen vóór gaan.
5. Stap een voor een in en zoek een zitplaats. Dring niet.
6. Wil je uit de bus? Druk eerst op de stopknop.
7. Als de bus of tram stilstaat, loop je rustig naar de uitgang. Niet dringen.
8. Als je moet oversteken, wacht dan eerst tot de bus of tram weggrijdt of zoek een plek waar je het aankomend verkeer goed kunt zien.

GEDRAGSREGEL 4

Voor kinderen als passagier:

Op een motorfiets

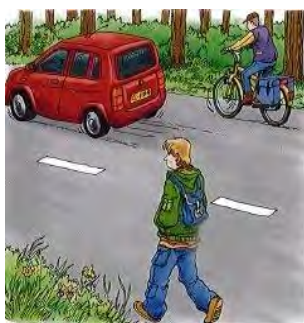
1. Geef van tevoren goed aan wanneer je op- of afstapt.
2. Alleen op- en afstappen als de bestuurder zijn voeten stevig op de grond heeft staan, beide handen aan het stuur en gezegd heeft dat het veilig is.
3. Zet je voeten op de voetsteunen en laat ze daar, ook al staat de motorfiets stil, bijvoorbeeld bij een verkeerslicht.
4. Zet je handen op de heupen van de bestuurder of sla je armen om zijn middel.
5. Niet méér heen en weer bewegen dan noodzakelijk, vooral niet als de motorfiets stilstaat, omdat dit invloed heeft op de balans van de motorfiets.
6. Bij afremmen of een stop de onderkant van je lichaam tegen de rijder drukken en je bovenlichaam iets naar achteren zodat jullie helmen elkaar niet raken.

GEDRAGSREGELS VOOR HET KIND ALS VOETGANGER

GEDRAGSREGEL 5

Voor kinderen als voetganger:

Bij het ontbreken van voetpad (of stoep)

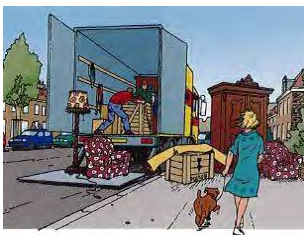

1. Is er geen voetpad (of stoep)? Loop dan op het fietspad.
2. Is er ook geen fietspad? Dan mag je op de weg lopen.
3. Je mag zelf weten of je links of rechts loopt als er geen voetpad of fietspad is, al is links lopen veiliger omdat je dan het verkeer ziet aankomen. Kies wel de veiligste kant:
4. Is er aan één kant van de weg een brede berm, ga dan daar lopen.
5. Is er een bocht in de weg, ga dan zo lopen dat je het verkeer kunt zien aankomen.
6. Loop rechts, als de weg een bocht naar links maakt en loop links, als de weg een bocht naar rechts maakt.
7. Steek niet onnodig over.
8. Blijf zoveel mogelijk lopen aan de kant die je hebt gekozen.

GEDRAGSREGEL 6

Voor kinderen als voetganger:

Bij een obstakel op het voetpad (of stoep)

1. Stop bij het obstakel.
2. Stop voor de rand van het voetpad (de stoep) en kijk naar achteren.
3. Komt er verkeer aan? Laat het verkeer voorbijgaan.
4. Stap van het voetpad (de stoep) af en loop dicht langs het obstakel heen.
5. Ben je samen? Loop dan achter elkaar over de rijbaan.
6. Ga zo snel mogelijk het voetpad (de stoep) weer op.

GEDRAGSREGEL 7

Voor kinderen als voetganger:

Bij de dode hoek

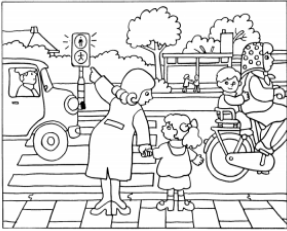

1. Loop nooit vlak voor of achter een groot voertuig. Blijf ruim achter een groot voertuig, minimaal drie meter. Zo kan de chauffeur je goed zien.
2. Een groot voertuig dat rechtsaf gaat, kan de bocht afsnijden. Blijf daarom altijd rechts en ruim achter een groot voertuig. Op deze manier kom je niet in gevaarlijke situaties terecht.
3. Doe een stap achteruit als je op de hoek van een straat staat en een groot voertuig een bocht naar rechts neemt.
4. Steek nooit vlak voor of achter een groot voertuig over.

GEDRAGSREGEL 8

Voor kinderen als voetganger:

Bij de geregelde voetgangersoversteekplaats

1. Stop voor de stoeprand of aan de kant van de weg.
2. Stop bij het voetgangerslicht.
3. Is het licht rood? Druk dan op de knop en wacht tot het licht groen wordt. Is er geen knop? Dan wacht je gewoon af.
4. Is het licht groen? Kijk dan eerst naar links en dan naar rechts of het verkeer gestopt is.
5. Steek recht en vlot over.
6. Loop snel door als het groene licht gaat knipperen, want het groene licht gaat op rood springen.
7. Steek niet over als het groene licht knippert.
8. Springt het licht op rood tijdens het lopen? Loop dan gewoon door en ga niet terug!

GEDRAGSREGEL 9

Voor kinderen als voetganger:

Bij een zebrapad

1. Stop voor de stoeprand of aan de kant van de weg, zodat iedereen kan zien dat je wilt oversteken.
2. Kijk eerst naar links, dan naar rechts en weer naar links.
3. Stap pas het zebrapad op als er niks aankomt of als je zeker weet dat het verkeer voor jou is gestopt.

GEDRAGSREGEL 10

Voor kinderen als voetganger:

Bij verkeersbrigadiers

1. Steek over als de verkeersbrigadier zegt dat het mag.
2. Steek recht en vlot tussen de verkeersbrigadiers over.

GEDRAGSREGEL 11

Voor kinderen als voetganger:

Bij het oversteken van een weg

1. Stop voor de stoeprand of aan de kant van de weg, zodat iedereen kan zien dat je wilt oversteken.
2. Kijk eerst naar links, dan naar rechts en dan weer naar links.
3. Steek de rijbaan over als er geen verkeer van links en van rechts aankomt.
4. Steek recht en vlot over.
5. Kijk opnieuw naar rechts als je in het midden van de rijbaan bent.

GEDRAGSREGEL 12

Voor kinderen als voetganger:

Bij het oversteken van een kruispunt

1. Stop voor de stoeprand of aan de kant van de weg, zodat iedereen kan zien dat je wilt oversteken.
2. Kies een plaats waar je goed naar alle kanten kunt kijken.
3. Kijk naar alle kanten. Kijk ook achterom.
4. Steek recht en vlot over als je veilig kunt oversteken.

GEDRAGSREGEL 13

Voor kinderen als voetganger:

Bij het oversteken bij een vluchtheuvel

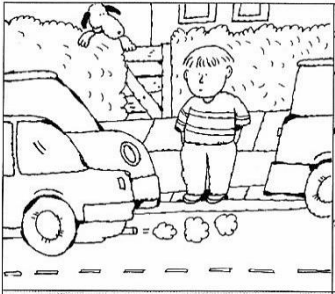

1. Stop voor de stoeprand of aan de kant van de weg.
2. Kijk goed naar links.
3. Steek recht en vlot over naar de vluchtheuvel als je veilig kunt oversteken.
4. Stop op de vluchtheuvel.
5. Kijk goed naar rechts en links.
6. Steek recht en vlot over naar de overkant van de straat als je veilig kunt oversteken.

GEDRAGSREGEL 14

Voor kinderen als voetganger:

Bij het oversteken tussen geparkeerde auto's

1. Stop bij de geparkeerde auto's.
2. Kies een plaats waar auto's niet te dicht bij elkaar staan.
3. Stop voor de stoeprand.
4. Kijk in de auto's. Zit er iemand in? Loop dan naar een andere plek om over te steken.
5. Zit er niemand in? Ga tussen de geparkeerde auto's staan tot aan de kijklijn.
6. Kijk eerst naar links, dan naar rechts en dan weer naar links.
7. Steek de rijbaan over als er geen verkeer van links en van rechts aankomt.
8. Steek recht en vlot over.
9. Kijk opnieuw naar links en rechts als je in het midden van de rijbaan bent.

GEDRAGSREGELS VOOR HET KIND ALS FIETSER

GEDRAGSREGEL 15

Voor kinderen als fietser:

Bij het opstappen en weggrijden op een fiets

1. Stap op aan de rechterkant van de fiets. Als je op het voetpad (de stoep) staat is het veiliger dan op de rijbaan.
2. Plaats de fiets in de juiste rijrichting.
3. Zwaai je linkerbeen over de fiets zodat de fiets tussen je twee benen zit.
4. Kijk naar achteren of er geen fietsers aankomen.
5. Ga met je linkervoet op de linker trapper staan en zet af.

GEDRAGSREGEL 16

Voor kinderen als fietser:

Bij het rechts afslaan

1. Als je rechts afslaat, steek je je rechterhand uit.
2. Kijk altijd over je rechterschouder of er iemand op de rechterstoep en/of rechts op de rijbaan loopt. In dat geval geldt de regel: rechtdoor op dezelfde weg gaat voor: je moet de voetganger dan voor laten gaan, voordat je afslaat.
3. Verminder snelheid.
4. Als het veilig kan, maak je een kleine (korte) bocht naar rechts, met beide handen aan het stuur.

GEDRAGSREGEL 17

Voor kinderen als fietser:

Bij het links afslaan

1. Als je links afslaat, moet je altijd eerst achteromkijken over je linkerschouder.
2. Als er geen verkeer achteropkomt, steek je je linkerhand uit.
3. Laat tegemoetkomend verkeer op dezelfde weg voorgaan.
4. Geef zo nodig voorrang aan bestuurders uit de zijwegen.
5. Als het veilig kan, maak je een grote (lange) bocht naar links met beide handen aan het stuur.
6. Fiets in de linkerzijweg aan de rechterkant van de rijbaan.

GEDRAGSREGEL 18

Voor kinderen als fietser:

Bij obstakels op de weg

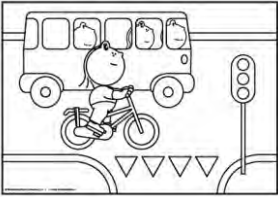

1. Ga langzamer fietsen en zorg dat er minstens één meter afstand is tussen jou en het obstakel.
2. Is het obstakel een geparkeerde auto, kijk dan of de auto wil vertrekken. Dit kun je zien aan iemand die achter het stuur zit, brandende lichten aanheeft en aan de motor die aanstaat.
3. Kijk naar achteren of er geen verkeer aan komt rijden.
4. Kijk goed uit voor tegenliggers.
5. Laat het verkeer voorbijrijden.
6. Fiets langs het obstakel heen en fiets zo snel mogelijk naar jouw rechter**weghelft**.
7. Stap af als je niet voorbij kunt rijden.
8. Bij wegwerkzaamheden moet je opletten voor:
 - a. de werkers die op jouw weghelft lopen;
 - b. stenen, zand en ander vuil op de weg, slipgevaar;
 - c. andere weggebruikers die ook niet gewend zijn aan een opengebroken weg.

GEDRAGSREGEL 19

Voor kinderen als fietser:

Bij grote voertuigen op de weg

De bestuurder van een bus of vrachtauto kan jou niet altijd goed zien.

1. Rijd er daarom nooit vlak achter of naast.
2. Steek er nooit vlak voor of achter over.
3. Blijf er minimaal drie meter voor of achter.
4. Vrachtauto of bus in zicht? Fiets dan achter elkaar! Want een vrachtauto of bus heeft veel ruimte nodig. Bij het maken van een bocht kunnen ze op de andere weghelft terecht komen.
5. Blijf ruim achter een vrachtauto als hij wil stoppen.
6. Staat een vrachtauto uit te laden en moet jij eromheen fietsen? Laat tegemoetkomend- en achteropkomend verkeer voorgaan. Ga achter elkaar fietsen als je met zijn tweeën bent.
7. Pas goed op voor de windvlaag als een vrachtauto je inhaalt. Je kunt gaan slingeren. Houd je stuur stevig vast.

GEDRAGSREGEL 20

Voor kinderen als fietser:

Bij het inhalen van een fietser

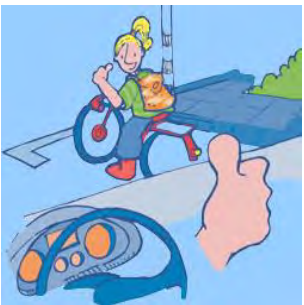

1. Kijk eerst achterom (over je linkerschouder) of er geen achteropkomend verkeer is.
2. Laat tegemoetkomend verkeer passeren.
3. Maak een ruime bocht om de andere fietser.
4. Treuzel niet, haal zo snel mogelijk in.
5. Neem zo snel mogelijk weer de goede plek op de weg in, door naar rechts te gaan, maar pas op dat je de andere fietser niet de weg afsnijdt.

GEDRAGSREGEL 21

Voor kinderen als fietser:

Bij de dode hoek

1. Ga nooit vlak voor of achter een groot voertuig staan. Blijf ruim achter een groot voertuig, minimaal drie meter. Zo kan de chauffeur je goed zien.
2. Maak oogcontact als je eerder dan de chauffeur voor de stopstreep staat. Zorg dat hij je ziet. Als hij reageert weet je zeker dat hij je gezien heeft.
3. Laat het grote voertuig voor gaan. Dat is altijd veiliger.
4. Een groot voertuig dat rechtsaf gaat, kan de bocht afsnijden. Blijf daarom altijd rechts en ruim achter een groot voertuig.
5. Een groot voertuig dat linksaf gaat, heeft veel ruimte nodig. Houd daar rekening mee.
6. Wijk uit naar de stoep als je klem komt te zitten.

Bijlage 2: Verkeersborden

1. 'Kijk, hier is...'-borden

	C3	KIJK, HIER IS een éénrichtingsweg. Je mag de straat inrijden. Als je hier inrijdt mag je niet keren en op dezelfde weg terugrijden. Je mag wel links of rechts afslaan.
	C4	KIJK, HIER IS een éénrichtingsweg. Dit bord komt alleen voor bij een T-weg. Je mag de straat inrijden. Als je hier inrijdt mag je niet keren en op dezelfde weg terugrijden. Je mag als je eenmaal op de éénrichtingsweg zit wel links of rechts afslaan.
	C5	KIJK, HIER IS een tweerichtingsweg. Je mag deze weg van beide kanten inrijden. (Dus je kunt nu tegemoetkomend verkeer verwachten.)
	E8	KIJK, HIER IS een bushalte.
	E9	KIJK, HIER IS een zebrapad. Voetgangers hebben hier altijd voorrang bij het oversteken.
	F6	KIJK, HIER IS een doorgang waar je eerst mag gaan als er tegemoetkomend verkeer aankomt. (Dit bord krijg je meestal te zien bij een wegversmalling waarbij er alleen maar één voertuig op de breedte van de weg past.)
	H1	KIJK, HIER IS het begin van de bebouwde kom. (In de bebouwde kom is de maximale snelheid van voertuigen 50 km per uur.)
	H2	KIJK, HIER IS het einde van de bebouwde kom. (Buiten de bebouwde kom is de maximale snelheid van voertuigen 80 km per uur.)

2. 'Je moet hier...'-borden

D1 JE MOET HIER in de richting van de pijlen rijden. Dit is een rotonde.

D2 JE MOET HIER het bord voorbijrijden aan de kant die de pijl aangeeft.

D3 JE MOET HIER rechtdoor rijden.
(Dit bord zie je alleen bij een kruising van wegen.)

D4 JE MOET HIER rechts afslaan.
(Dit bord zie je alleen bij een kruising van wegen.)

D5 JE MOET HIER rechtdoor rijden of rechts afslaan.
(Dit bord zie je alleen bij een kruising van wegen.)

G1 JE MOET HIER op het fietspad fietsen. Het is een verplicht fietspad.

G2 JE MOET HIER de rijbaan op fietsen. Het is het einde van het verplichte fietspad.
Je moet nu wel goed oppassen voor het overige verkeer!

3. 'Je mag hier niet...'-borden

	A1	JE MAG HIER NIET harder rijden dan 50 km per uur.
	C1	JE MAG HIER de weg NIET inrijden. Beide kanten verboden voor al het verkeer behalve voetgangers.
	C2	JE MAG HIER de weg NIET inrijden. Verboden voor al het verkeer behalve voetgangers. Dit is namelijk een éénrichtingsweg, van de andere kant mag je er wel inrijden.
	C11	JE MAG HIER de weg NIET infietsen.
	C12	JE MAG HIER de weg NIET inlopen.
	E2	JE MAG HIER NIET stoppen aan de kant van de weg waar het bord staat.
	F5	JE MAG HIER NIET doorrijden als er tegemoetkomend verkeer (een tegenligger) aankomt.
	F7	JE MAG HIER NIET keren en terugrijden met je voertuig.

4. 'Pas op...!'-borden

	J7	PAS OP, er is een gevaarlijk kruispunt!
	J8	PAS OP, hier volgt een rotonde!
	J9	PAS OP, hier werken mensen op straat!
	J10	PAS OP, hier wordt de weg smaller!
	J14	PAS OP, spelende kinderen!
	J15	PAS OP, overstekende voetgangers!
	J19	PAS OP, gevaar! Het soort gevaar wordt aangegeven op het onderbord.
	J20	PAS OP, hier is een overweg! Hier kun je een tram verwachten.

5. Voorrangsborden

- B1 VOORRANGSWEG
Je krijgt voorrang van al het verkeer dat van links en rechts aan komt rijden over de gehele weg.

- B2 EINDE VOORRANGSWEG

- B3 VOORRANGSKRUISPUNT
Je krijgt voorrang van al het verkeer dat van links en rechts komt. Dit geldt alleen bij dit kruispunt.

- B4 VERLEEN VOORRANG aan alle bestuurders die van links en rechts komen.

- B5 STOP EN VERLEEN VOORRANG aan alle bestuurders die van links en rechts komen.

Bijlage 3: Test uzelf!

Na het doornemen van de achtergrondinformatie kunt u voor uzelf nagaan of u voldoende op de hoogte bent van de verkeersregels in verschillende situaties. Test uzelf!

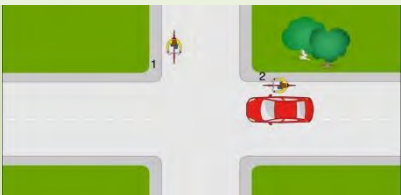
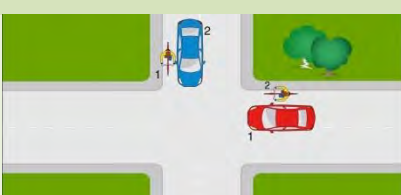
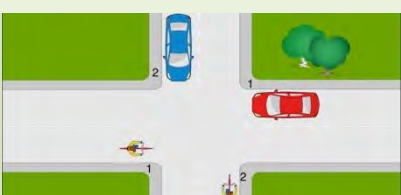
Kolom 1: Bekijk de situatie.

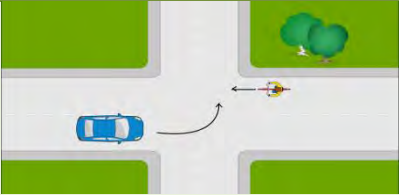
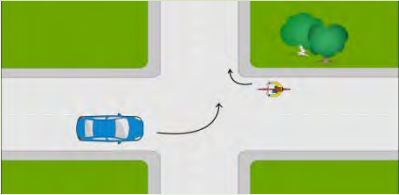
Kolom 2: Welke algemene of specifieke verkeersregel is op deze situatie van toepassing?

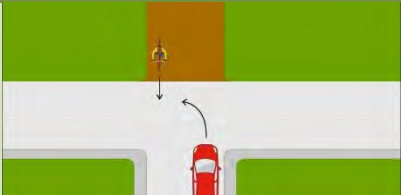
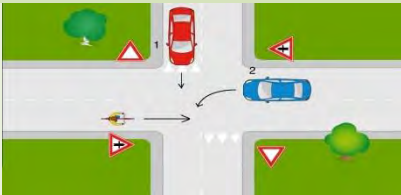
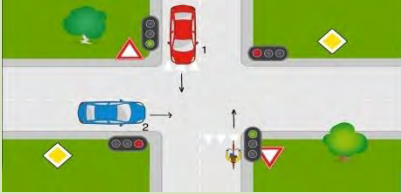
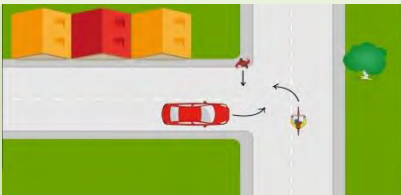
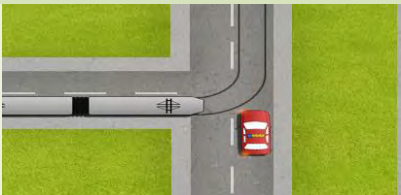
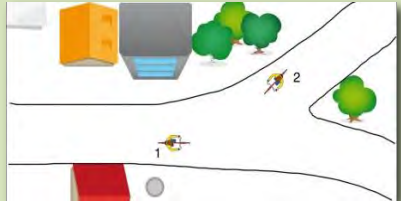
Kolom 3: Wie mag eerst gaan en wie volgt?

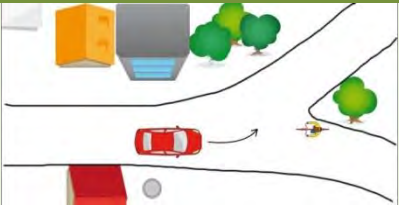
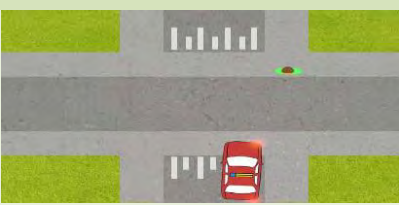
De antwoorden worden gegeven op bladzijde 84 t/m 86.

DE TEST

VERKEERSSITUATIE	VERKEERSREGEL(S)	WIE MAG EERST EN WIE VOLGT?
1 	1	1 2
2 	1	1 2 3
3 	1 2	1 2 3
4 	1 2	1 2 3 4
5 	1 2	1 2 3 4

VERKEERSSITUATIE	VERKEERSREGEL(S)	WIE MAG EERST EN WIE VOLGT?
6 	1	1 2
7 	1	1 2
8 	1	1 2
9 	1 2	1 2 3
10 	1	1 2
11 	1	1 2 3
12 	1 2	1 2 3

VERKEERSSITUATIE	VERKEERSREGEL(S)	WIE MAG EERST EN WIE VOLGT?
13 	1	1 2
14 	1 2	1 2 3
15 	1	1 2 3
16 	1 2	1 2 3
17 	1 2	1 2 3
18 	1	1 2
19 	1	1 2

VERKEERSSITUATIE	VERKEERSREGEL(S)	WIE MAG EERST EN WIE VOLGT?
20 	1 2	1 2
21 	1	1 2
22 	1	1 2

DE ANTWOORDEN

1. Voorrangsregels bij een gelijkwaardig kruispunt

1	Motorvoertuigen hebben voorrang op niet-motorvoertuigen.	1. Auto 2. Fietser <i>Maar dit is uitsluitend voor het verkeer dat van rechts en links komt!</i>
2	Bij gelijkwaardige voertuigen heeft een bestuurder van rechts voorrang.	1. Fietser 3 2. Fietser 1 3. Fietser 2 <i>Zolang een fietser verkeer van rechts heeft, mag hij/zij niet door fietsen.</i>
3	Motorvoertuigen hebben voorrang op niet-motorvoertuigen. Bij gelijkwaardige voertuigen heeft een bestuurder van rechts voorrang.	1. Auto 2. Fietser 1 3. Fietser 2
4	Motorvoertuigen hebben voorrang op niet-motorvoertuigen. Bij gelijkwaardige voertuigen heeft een bestuurder van rechts voorrang.	1. Auto 2 2. Auto 1 3. Fietser 1 4. Fietser 2
5	Motorvoertuigen hebben voorrang op niet-motorvoertuigen. Bij gelijkwaardige voertuigen heeft een bestuurder van rechts voorrang.	1. Auto 2 2. Auto 1 3. Fietser 2 4. Fietser 1
6	Rechtdoorgaand verkeer op dezelfde weg gaat voor.	1. Fietser 2. Auto
7	Rechtdoorgaand verkeer op dezelfde weg gaat voor.	1. Fietser 2. Auto
8	Korte bocht gaat voor lange bocht!	1. Fietser 2. Auto <i>Een afslaannde bestuurder die een korte bocht maakt (dus rechtsaf), heeft voorrang op een afslaannde bestuurder die een lange bocht maakt (dus linksaf).</i>
9	Rechtdoorgaand verkeer op dezelfde weg gaat voor. Korte bocht gaat voor lange bocht!	1. Voetganger 2. Fietser 3. Auto
10	Een tram heeft op een kruispunt, T-weg of een Y-splitsing altijd voorrang.	1. Tram 2. Auto

2. Voorrangsregel bij een ongelijkwaardig kruispunt

11	Bestuurders van een onverharde weg, moeten voorrang verlenen aan bestuurders op een verharde weg die van links en/of rechts komen.	1. Fietser 1 + 2 gelijk 2. Auto
12	Bestuurders van een onverharde weg, moeten voorrang verlenen aan bestuurders op een verharde weg die van links en/of rechts komen. Bij gelijkwaardige voertuigen heeft een bestuurder van rechts voorrang.	1. Fietser 2 2. Fietser 1 3. Auto
13	Rechtdoorgaand verkeer op dezelfde weg gaat voor.	1. Fietser 2. Auto <i>Het maakt dus geen verschil wie op de verharde weg of wie op de onverharde weg rijdt.</i>

3. Voorrangskruispunt

14	Bestuurders op een voorrangsweg hebben voorrang op bestuurders die de weg naderen. Rechtdoorgaand verkeer op dezelfde weg gaat voor.	1. Fietser 1 2. Auto 2 3. Auto 1
----	---	--

4. Kruispunt met verkeerslichten

15	Bestuurders die bij de verkeerslichten groen licht hebben, mogen eerst.	1. Fietser + Auto 1 gelijk 2. Auto 2
----	---	---

5. Voorrangsregels bij een T-weg

16	Bij een T-weg hebben bestuurders op de doorgaande weg, voorrang op bestuurders van de eindigende weg. Rechtdoorgaand verkeer op dezelfde weg gaat voor.	1. Fietser 2. Auto 1 3. Auto 2
----	--	--------------------------------------

17	Bij een T-weg hebben bestuurders op de doorgaande weg, voorrang op bestuurders van de eindigende weg. Rechtdoorgaand verkeer op dezelfde weg gaat voor.	1. Voetganger 2. Fietser 3. Auto <i>Let op: Deze regel geldt ook voor voetgangers!</i>
18	Een tram heeft op een kruispunt, T-weg of een Y-splitsing altijd voorrang.	1. Tram 2. Auto

6. Voorrangsregels bij een Y-splitsing

19	Bij een Y-splitsing hebben bestuurders die van rechts komen voorrang.	1. Fietser 1 2. Fietser 2 <i>Bij een Y-splitsing hebben bestuurders die van rechts komen voorrang. Dit is meestal herkenbaar. Er is altijd een weg die naar voren open splitst. Dat is de weg waarop fietser 1 fietst. Hij/zij heeft verkeer dat van links komt, maar geen tegemoetkomend verkeer recht voor hem.</i>
20	Bij een Y-splitsing hebben bestuurders die van rechts komen voorrang. Rechtdoorgaand verkeer op dezelfde weg gaat voor.	1. Fietser 2. Auto <i>Er is altijd een weg die naar voren open splitst. Dat is de weg waarop de auto rijdt. De auto heeft geen verkeer dat van links komt, maar wel tegemoetkomend verkeer recht voor hem/haar. Nu in dit geval de auto linksaf wil slaan, moet hij/zij stoppen om al het tegemoetkomend verkeer tegenover hem/haar voor te laten gaan, want rechtdoorgaand verkeer op dezelfde weg gaat voor.</i>

7. Voorrangsregels bij een uitrit

21	Bestuurders die uit een uitrit komen, moeten al het verkeer op de weg voor laten gaan.	1. Voetganger 2. Auto
22	Bestuurders die uit een uitrit komen, moeten al het verkeer op de weg voor laten gaan.	1. Voetganger 2. Auto

Bijlage 4: Verkeersbegrippen

aankomend verkeer	trafico cu ta yega serca	Verkeer wat dichterbij komt.	27
aanwijzingsbord	borchi di indicacion	Zie 'kijk, hier is ...'-bord.	48
achteropkomend verkeer	trafico cu ta bin di patras	Verkeersdeelnemers komen achterop als ze jou op dezelfde weg van achteren naderen. Ze komen dan niet uit de linker- of rechterzijweg. Ze komen je ook niet tegemoet.	41
afslaan	lora/bira	Een andere weg nemen door links- of rechtsaf te gaan.	38
afstand	distancia	De ruimte tussen twee plaatsen of dingen.	14
anticiperen	anticipa	Anticiperen is het correct en tijdig kunnen voorspellen van wat er mogelijk zal gebeuren, waar en wanneer, zodat ook tijdig een juiste rijbeweging voorbereid en uitgevoerd kan worden.	11
berm	canto di caminda	Een onverharde strook, soms bestaande uit gras en/of een bomenrij naast de rijbaan of het fietspad dat onderdeel uitmaakt van de openbare weg. Een berm kan ook tussen de rijbaan of het fietspad liggen.	23
bestuurder	manehado(r)/coredo	Je bent een bestuurder als je een voertuig bestuurt. Je bent ook een bestuurder als je paardrijdt of als je loopt met een paard aan de teugel.	23
bewegwijzering	indicacion di caminda	Met bewegwijzering bedoelen we wegwijzers en wegnummers die bestuurders helpen de weg te vinden naar de plaats waar ze naar toe moeten.	50
binnen de bebouwde kom	den bebouwde kom/den e parti habita	Je bent binnen de bebouwde kom als je in een stad of dorp bent.	26
blindenstok	garoti blanco cora	Een witte stok met rode dwarsstrepen die door blinden of slechthzienden gebruikt wordt.	62
bochtschild	borchi di lorada skerpi	Een bordschild waarschuwt je voor een (scherpe) bocht.	50
buiten de bebouwde kom	pafo di bebouwde kom/pafo di e parti habita	Je bent buiten de bebouwde kom als je de grens van het dorp of de stad voorbij gereden bent.	26
dode hoek	punto invisibel	Plekken rondom een auto of vrachtauto waar je niet te zien bent door de bestuurder.	31
doorgetrokken streep	liña cera	Een lijn op de weg die niet onderbroken wordt.	51

ei-rotonde	rotonde oval	Een rotonde waarbij de hoofdrichting rijdt met twee stroken op en twee stroken af De zijrichtingen hebben elk één invoeg- en één uitvoegstrook.	56
éénrichtingsweg	caminda di un solo direccion	Met een éénrichtingsweg wordt een weg bedoeld waar bestuurders maar vanaf één kant mogen inrijden.	49
fietspad	caminda di bicicleta	Een pad speciaal voor fietsers. Fietsers moeten er gebruik van maken.	23
fietsuggestiestrook	lane pa bicicleta	Een aparte strook voor fietsers op de rijbaan. Op het wegdek van de fietsuggestiestrook staat het teken van een fiets afgebeeld. Het wegdek van de fietsuggestiestrook heeft vaak een speciale kleur. De scheiding tussen fietsuggestiestrook en rijbaan wordt aangegeven door een onderbroken witte streep.	40
gebodsbord	borchi di obligacion	Zie 'je moet hier ...'-bord.	48
gehandicaptenvoertuig	vehiculo pa personan cu handicap	Een voertuig bedoeld voor mensen met een handicap.	24
gelijkwaardig kruispunt	crusada sin señal di trafico/crusada igual	Een kruispunt waarbij de kruisende wegen dezelfde waarde hebben Ze zijn allemaal verhard of allemaal onverhard.	55
geregelde voetgangers-oversteekplaats	zebrapad regula/ crusada di peaton regula	De oversteekplaats voor voetgangers, waar de voorrang wordt geregeld door verkeerslichten en voetgangerslichten.	33
gevaar	peliger	Als er gevaar dreigt, kan er iets ergs gaan gebeuren.	11
grote (lange) bocht	lorada grandi	Als je links afslaat, maak je een grote bocht. Je moet de bocht zo maken dat je in de linker zijweg aan de rechterkant van de rijbaan uitkomt.	38
haaientand	liña di duna preferencia	Een wegmarkering bestaande uit een driehoek op de weg.	52
halte	parada di bus of tram	Een plaats waar een bus of tram stopt om passagiers in en uit te laten stappen. Bij de halte staat soms een haltebord, waarop je kunt zien wat het begin- en eindpunt is en wat de vertrek- en aankomsttijden zijn.	27
hoofdweg	caminda principal/ caminda grandi	De belangrijkste straat in een gebied.	26
inhalen	pasa otro	Als je iemand inhaalt, ga je harder dan hij/zij. Je loopt of rijdt hem/haar dan voorbij.	13

invoegstrook	caminda di entrada	Een strook van een weg waarover verkeer dat de weg oprijdt invoegt.	53
'je mag hier niet ...'-bord	borchi di 'aki bo no mag ...'	Deze borden zijn rond met een rode rand. Wat je niet mag, zie je aan het teken in het bord. Ze worden ook wel verbodsborden genoemd.	48
'je moet hier ...'-bord	borchi di 'aki bo mester ...'	Deze borden zijn rond en blauw. Wat je hier moet, zie je aan het teken in het bord. Ze worden ook wel gebodsborden genoemd.	48
'kijk, hier is ...'-bord	borchi di 'wak, aki tin ...'	Deze borden zijn vierkant of rechthoekig en blauw. Wat hier is, zie je aan het teken in het bord. Ze worden ook wel gebodsborden genoemd.	48
kinderslot	lock di seguridad pa mucha	Extra beveiliging van het slot van een autodeur.	26
kleine (korte) bocht	lorada chikito	Als je rechts afslaat, maak je een kleine bocht. Je komt dan in de rechter zijweg aan de rechterkant op de rijbaan uit.	38
kruising	crusada	Zie kruispunt.	52
kruispunt	crusada	Een plek waar wegen elkaar kruisen. Als een fietspad en een weg elkaar kruisen, is er ook sprake van een kruispunt. Twee fietspaden kunnen ook samen een kruispunt vormen.	43
mini-rotonde	mini rotonde	Een rotonde die uit slechts één rijstrook bestaat. In het midden is een lichte verhoging aangebracht.	56
motor(fiets)	motorfiets	Een motorvoertuig op twee, drie of zelfs vier wielen, al dan niet met zijspan of aanhangwagen.	24
motorvoertuig	vehiculo di motor	Een voertuig met een motor (behalve een gehandicaptenuitvoertuig en fiets met trapondersteuning) dat niet over rails rijdt. Voorbeelden: motorfiets, personenauto (met/zonder aanhangwagen), camper, vrachtauto, werkvoertuig (ambulance, brandweerauto, politieauto), landbouwvoertuig (tractor) en bus.	15
niet-motorvoertuig	vehiculo sin motor	Een voertuig zonder motor. Bestuurders van niet-motorvoertuigen zijn: voetgangers, fietsers, bestuurders van gehandicaptenuitvoertuigen, paard-en-wagen, geleiders/berijders van dieren, bespannen- of onbespannen wagens en bestuurders van een ander niet-gemotoriseerd voertuig.	15

onderbord	borchi abou	Onderborden geven een nadere toelichting of een uitzondering aan van het verkeersbord.	54
onderbroken streep	liña kibra	Een lijn op de weg die onderbroken wordt (stippellijn).	51
ongelijkwaardig kruispunt	crusada cu señal di trafico/crusada desigual	Een kruispunt waarbij de kruisende wegen niet dezelfde waarde hebben. Op ongelijkwaardige kruispunten staan verkeerslichten, borden of tekens.	55
onoverzichtelijk	sin bon bista	Een plek is een plek waar je het verkeer niet goed kunt zien aankomen.	43
onverharde weg	caminda di santo	Een weg is een weg zonder asfalt, beton of klinkers. Vaak is het een zandweg.	16
op dezelfde weg	riba e mesun caminda	Je bent met iemand op dezelfde weg als de ander jou tegemoet of achteropkomt. De ander kan dan op de rijbaan, de fietssuggestiestrook of de stoep zijn. Die ander komt dus niet uit de zijweg.	40
openbaar vervoer	transporte publico	De (Aru)bus noemen we openbaar vervoer. Iedereen mag er gebruik van maken, mits je ervoor betaalt. Je stapt in en uit bij het juiste station of de halte. Kom wel op tijd! Want openbaar vervoer rijdt volgens een dienstregeling. Dit is een schema waarop tijden en haltes staan.	20
openbare weg	caminda publico	De openbare weg loopt van berm tot berm. Bij de openbare weg horen, voor zover aanwezig: de rijbaan, het fietspad, het voetpad of de stoep en de berm.	23
optische verlichting	zwaailicht	Een blauw zwaailicht, flitslicht of knipperlicht dat een voorrang voertuig gebruikt.	60
oversteken	crusa caminda	Van de ene kant van de straat naar de andere kant gaan.	14
pad	caminda smal	Een smal weggetje, bijvoorbeeld een voetpad of een fietspad.	14
parkeren	parkeer/staciona	De fiets, auto, motorfiets een tijdje ergens neerzetten.	39
‘pas op ...!’-borden	borchi di ‘tene cuidou pa ...’	Deze borden zijn driehoekig met de punt naar boven en met een rode rand. Waarvoor je moet oppassen, zie je aan het teken in het bord. Ze worden ook wel waarschuwborden genoemd.	48
passagier	pasahero	Een passagier laat zich vervoeren, bijvoorbeeld op een fiets, in een auto, op een motorfiets of in een bus of tram.	9

persoon vervoeren	transporta persona	Als je iemand naar een andere plaats brengt, bijvoorbeeld met een fiets, auto, motorfiets, bus of tram	38
rail	rail	Smalle ijzeren staven waar een tram over rijdt	17
reflector	reflector	Een voorwerp op de weg dat licht terugkaatst Een reflector licht op als de koplampen van een motorvoertuig erop gericht wordt en is daardoor bijzonder nuttig bij een gebrekkige straatverlichting.	37
richting aangeven	indica direccion	Laten zien welke kant je op wilt gaan. Dat doe je door je hand uit te steken als je een fietser bent of met behulp van een richtingaanwijzer als je een motorvoertuig bent.	38
rijbaan	caminda	Gedeelte van de weg, waar bestuurders moeten rijden. Fietzers mogen op de rijbaan rijden als er geen fietspad is. Voetgangers mogen op de rijbaan lopen als er geen fietspad en geen voetpad is.	23
rijstrook	lane	Een rijstrook is een deel van de rijbaan. Over een rijstrook kunnen voertuigen rijden. Een rijbaan kan uit één, twee of zelfs meer rijstroken bestaan. Rijstroken worden aangegeven door doorgetrokken- en/of onderbroken strepen.	23
rotonde	rotonde	Een cirkelvormig verkeersplein.	52
ruimte	espacio	Plaats om je te bewegen.	23
snelheid	velocidad	Hoe snel je vooruit gaat.	11
spiraalrotonde	rotonde spiraal	De hoofdrichting heeft drie invoegstroken en twee uitvoegstroken. De zijrichtingen hebben elk drie invoegstroken en één of twee uitvoegstroken.	56
spoorwegen	rails	Wegen met rails waarover treinen rijden.	15
stoep	trottoir/acera	Het verhoogde deel langs een openbare weg. De stoep is bedoeld voor voetgangers.	23
stopbord	borchi di stop/para	Vorrangsbord B5 dat aangeeft dat je moet stoppen.	34
stopstreep	líña di stop/para	Een streep op de weg die aangeeft dat je moet stoppen. Bestuurders moeten voor de stopstreep stoppen.	51
T-weg	T-weg	Een T-weg is een driesprong, waarbij twee wegen in elkaars verlengde liggen en waar de derde weg loodrecht opstaat.	49

tegemoetkomend verkeer	trafico contrario	Verkeersdeelnemers komen tegemoet als ze op dezelfde weg van voren naar je toekomen. Ze komen dan niet uit de linker- of rechter zijweg. Ze komen ook niet van achteren.	30
tegenligger	trafico contrario	Een bestuurder die vanuit tegengestelde richting nadert.	30
te maken krijgen met	haya bo/su mes cu	Je krijgt in het verkeer met iemand te maken, als je de weg van die ander kruist of als je op dezelfde plaats op de weg bent.	20
toepassen	aplica	Als je iets toepast, doe je iets met wat je geleerd hebt, zoals het toepassen van de verkeersregels.	11
tram	tram	Een tram is een soort trein die mensen vervoert. Een tram stopt bij vaste haltes, net als een bus.	15
tweerichtingsfietspad	caminda di bicicleta di dos direccion	Een verplicht fietspad waar je twee richtingen op kunt rijden.	39
uitrit	salida	Een uitgang van een tuin, een garage of oprit voor een garage, een erf, een parkeerplaats, een straat als je daarbij over een uitritconstructie komt.	30
uitvoegstrook	caminda di salida	Een speciale rijstrook om de weg af te gaan.	53
vaartuig	boto	Een voertuig voor op het water, dus een schip of boot.	15
veilig	sigur	Je bent veilig als er geen gevaar dreigt, of als je goed beschermd bent tegen gevaar.	7
veiligheid	siguridad	Het veilig zijn. (bijvoorbeeld: Vanwege de <i>veiligheid</i> moet je een veiligheidsgordel om.)	11
veiligheidsgordel	faha di siguridad/seat belt	Een veiligheidsgordel is een riem die iemand in een auto beschermt bij een ongeluk.	25
verantwoordelijk	responsabel	Als je verantwoordelijk bent, moet jij ervoor zorgen dat het gebeurt. Als het fout gaat, krijg jij de schuld.	12
verboden	prohibi	Als je iets niet mag.	28
verbodsbord	borchi di prohibicion	Zie 'je mag hier niet ...'-bord.	48
verdrijvingsvlak	seccion cu strepi schuin	Een gedeelte van de rijbaan dat gemarkeerd is met schuine strepen (sergeantstrepen) waar bestuurders niet overheen mogen rijden. Een verdrijvingsvlak bevindt zich meestal aan het begin of het einde van een invoeg- of uitvoegstrook.	53
verharde weg	caminda di asfalt	Een weg is een weg gemaakt van asfalt, beton of klinkers.	16

verkeer	trafico	Het verplaatsen van mensen, goederen en diensten van de ene naar de andere plaats.	7
verkeersbord	borchi di trafico	Borden die in het verkeer worden gebruikt om voetgangers en bestuurders te vertellen welke regels er ter plekke gelden.	7
verkeersbrigadier	brigadier (di trafico)	Zij helpen iedere dag kinderen veilig over te steken als zij van of naar school gaan. Verkeersbrigadiers zijn te herkennen aan een stopbord en een oranje hesje.	33
verkeersdeelnemer	partecipante den trafico	Iedereen die meedoet aan het verkeer alle bestuurders, voetgangers én passagiers.	10
verkeersdrempel	polis drumi	Zie verkeersplateau.	54
verkeershek	heki di trafico	Een verkeershek waarschuwt bestuurders voor een T-weg. Een verkeershek geeft ook een rijrichting aan.	51
verkeerslicht	luz di trafico	Een verkeerslicht regelt op kruispunten wie er voor mag gaan.	29
verkeersongeval	accident(e) di trafico	Een plotseling nare gebeurtenis in het verkeer. Het zorgt voor schrik en schade en soms zijn er doden of gewonden.	28
verkeersplateau	polis drumi	Een verhoging in de weg die ervoor moet zorgen dat motorvoertuigen langzamer gaan rijden. Een verkeersplateau wordt ook wel een verkeersdrempel genoemd.	54
verkeersregel	regla di trafico	Een verkeersregel is een afspraak tussen mensen over wat wel en niet mag in het verkeer. Als je je aan de verkeersregels houdt, doe je alleen dingen die mogen.	7
verkeersregelaar	regulado(r) di trafico	Politie en verkeersbrigadiers zijn verkeersregelaars. Zij zijn bevoegd om verkeersaanwijzingen te geven. Normaal gelden de verkeersregels, verkeersborden of verkeerslichten, maar als er een verkeersregelaar staat, moet je zijn aanwijzingen opvolgen.	45
verkeersremmer	polis drumi	Een verkeersremmer is een stalen grondpin die op het asfalt is geplaatst. Verkeersremmers moeten ervoor zorgen dat motorvoertuigen langzamer gaan rijden.	54

verkeersrol	rol den trafico	Een samenhangend pakket van taken die vervuld moet worden in het verkeer. Verkeersrollen zijn: de passagier, de voetganger of de bestuurder.	7
verkeerstaak	tarea den trafico	Verkeerssituaties waar een verkeersdeelnemer een uitvoerbare oplossing voor moet bedenken.	13
verkeersteken	señal di trafico	Een verkeersteken laat aan verkeersdeelnemers zien hoe ze zich moeten gedragen op de weg. Onder verkeerstekens worden verstaan: verkeerslichten, verkeersborden en wegmarkeringen, zoals haaiantanden en zebramarkering.	51
verplicht	obligatorio	Als iets verplicht is, moet het.	25
vervoermiddel	medio di transporte	Met een vervoermiddel kun je je verplaatsen. De term voertuig wordt gebruikt voor vervoermiddelen die over land gaan. De term vaartuig wordt gebruikt voor vervoermiddelen die over of door water en lucht gaan.	15
vluchtheuvel	isla di peaton	Een vluchtheuvel is een (meestal) verhoogde plek, midden op de rijbaan waar voetgangers of fietsers kunnen wachten met oversteken.	35
voertuig	vehiculo	Met een voertuig kun je rijden. Voertuigen zijn: fietsen, motorfietsen, auto's enzovoort.	24
voetganger	peaton	Je bent voetganger als je loopt (met de fiets aan de hand), speelt, skatet, stept, met je skelter, skateboard of hoverboard rijdt.	9
voetgangerslicht	luz pa peaton	Een voetgangerslicht bestaat uit twee kleuren en geeft informatie aan voetgangers. De meeste voetgangerslichten werken pas als je de drukknop gebruikt.	33
voetgangersoversteek- plaats	zebrapad/crusada di peaton	Zie zebrapad.	32
voetpad	acera/trottoir	Een pad speciaal voor voetgangers. Op het voetpad mogen geen bestuurders komen.	23
voorgaan	pasa dilanti	Jij mag eerst gaan.	40
voor laten gaan	laga (otro) pasa dilanti	De ander eerst laten gaan.	40
voorrang geven	duna preferencia	Een bestuurder de kans geven om ongehinderd zijn weg te vervolgen.	60

voorrang krijgen	haya preferencia	Een bestuurder krijgt de kans om voor te gaan.	60
voorrangsbord	borchi di preferencia	Een voorrangsbord geeft aan wie ervoor mag gaan. Voorrangsborden gelden alleen voor bestuurders. Voetgangers moet bestuurders die op een kruispunt van links of rechts komen altijd voor laten gaan.	48
voorrangskruispunt	crusada di preferencia	Een kruispunt waar de voorrang geregeld is met voorrangsborden en verkeerstekens op de weg (haaiantanden).	55
voorrangsvoertuig	vehiculo di preferencia	De ambulance, de brandweerauto en de politieauto.	46
voorrangsweg	caminda di preferencia	Een weg waarop het verkeer voorrang heeft op verkeer van andere wegen.	62
voorsorteervak	sorteervak	Vóór een kruispunt of rotonde kan de rijbaan zijn ingedeeld in voorsorteervakken. In elk vak staat dan een pijl. Bestuurders die de richting van de pijl op willen, moeten gebruik maken van het juiste vak.	52
voorsorteren	sorteer/sortia	Voorsorteren is als je tegen het midden van de weg gaat rijden als je links wilt afslaan.	41
waarnemen	observa	Waarnemen is het via de zintuigen bewust worden van informatie.	13
waarschuwbord	borchi di advertencia	Zie 'pas op ...!'-bord.	48
waterwegen	via nabegabel/hidrovia	Een water waar je met schepen over kunt varen.	15
weggebruiker	uzado di caminda/usuario di caminda	Iemand die de weg gebruikt en aan het verkeer deelneemt. Alle bestuurders en voetgangers zijn weggebruikers. Passagiers zijn geen weggebruikers.	9
weghelpt	banda di caminda	De weghelpt is het deel van de weg (rijbaan of fietspad) dat voor jou bedoeld is als je in een bepaalde richting rijdt.	42
wegmarkering	marcacion di caminda	Verkeerstekens op of langs het wegdek, zoals haaiantanden en zebrapaden	51
wegnummer	number di caminda	Een bord langs of boven een weg waarop aangegeven is welk nummer die weg heeft. Veel hoofdwegen hebben een nummer.	50
wegwijzer	indicado(r) di caminda	Een bord langs of boven een weg waarop aangegeven is in welke richting een bepaalde plaats ligt.	50

Y-splitsing	Y-splitsing	Een Y-splitsing is een driesprong waarbij maximaal één rechte hoek tussen de wegen ligt. Het is een weg die zich op een bepaald moment naar voren open splitst in twee delen.	57
Y-splitsing met een gestrekte hoek	Y-splitsing cu huki plat	Een Y-splitsing waar geen rechte hoek tussen de wegen ligt.	57
Y-splitsing met een rechte hoek	Y-splitsing cu huki recht	Een Y-splitsing waar een rechte hoek tussen de wegen ligt.	57
zebrapad	zebrapad	Oversteekplaats voor voetgangers op de rijbaan en/of het fietspad. De oversteekplaats is te herkennen aan de brede witte strepen op het wegdek van de rijbaan/het fietspad. Langs de weg staat aan beide kanten van het zebrapad het verkeersbord E9 .	11
zijweg	caminda na banda	Een weg van links of rechts die uitkomt op de weg waar jij loopt of fietst.	39
zitplaats	asiento	Een plaats waar je kunt zitten.	25
zitverhoger	booster seat	Een stoelverhoging al dan niet met rugleuning. Het kind wordt in een zitverhoger met de 3-punts autogordel vastgezet.	25
zwaailicht	zwaailicht	Er zijn twee soorten zwaailichten: blauwe en gele.	46